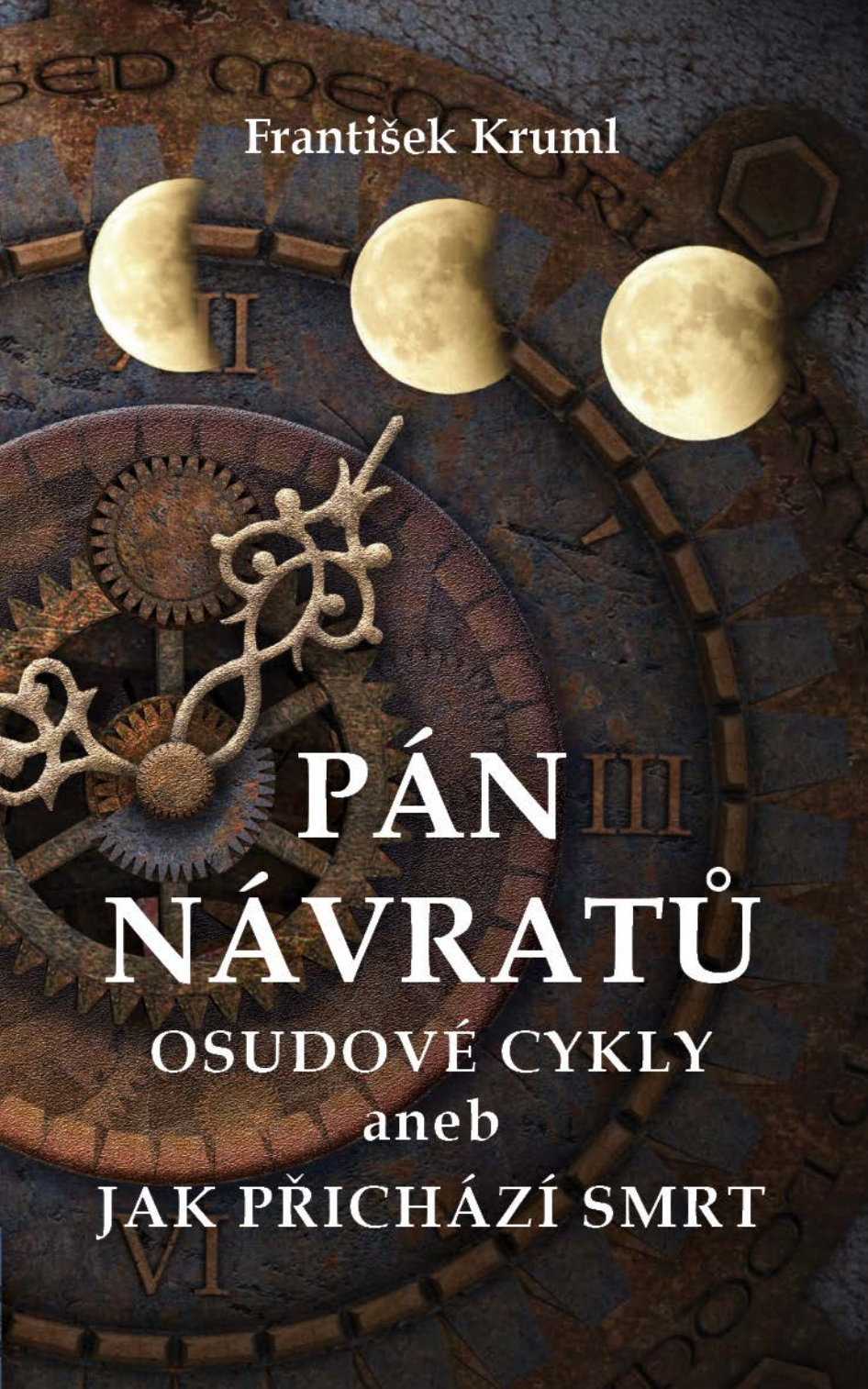

The background of the book cover is a detailed, steampunk-inspired clock face. It features a circular dial with Roman numerals (I, II, III, IV, V, VI) and various mechanical elements. Three golden-yellow moons are positioned along the top arc of the clock. In the center-left, there are intricate gears and a complex, branching mechanical structure. The overall color palette is dark, with browns, greys, and the golden-yellow of the moons.

František Kruml

PÁN NÁVRATŮ

OSUDOVÉ CYKLY

aneb

JAK PŘICHÁZÍ SMRT

počítavě a sebestředně. Tak strašně moc ráda, že dřív nebo
Francouzské Krumlí
PÁN NÁVRATŮ
Osuďové cykly a neby Jak přebáží smrti
nází zavírat oči.

Její první. Bude její první. Ale ne dnes večer.

„Až někdy jindy,“ řekla a pustila jeho ruku. Pročísala si
vlasý, zelektrizované hladkou látkou pohovky. „Vy máte
v hlavě jen to jedno, goriláci.“

„Ts,“ řekl chlapec a pokusil se o výraz důstojného zklamání.

Vyšel do předsíně. Dívka si upravila svetřík a šla za ním.

„Mohli bychom být úplně potichu a předstírat, že spíš.
Potom bych se ráno vyplížil, ještě než se tvoje máma probudí...“ řekl, aby to přece jen nevzdal tak lehce.

„Někdy jindy. Příští měsíc bude mít máma noční, dobře?“

Chlapec přikývl. Obul si boty a začal hledat šálu a rukavice.

„Sakra, nechal jsem u tebe učebnici francouzštiny. Nepřinesla bys mi ji?“

Zašla pro ni. Když si zapnul kabát, znovu se objali. Skrz všechny vrstvy látky cítila jeho tvrdý penis, chlapec se k ní tiskl a jejím vědomím prolétl prchavý záchvěv poddajnosti. Bylo to příjemné, jako by padala a nemusela myslet na přistání, jako by vazby mezi rozumem a city, mozkiem a srdcem, byly přesně tak slabé, jak jí nedávno vykládala máma, když spolu u stolu v kuchyni vedly vážný rozhovor.

Na rozum není spoleh. Rozum je jen kapesník, do kterého se pak můžeš vysmrkat, řekla tehdy máma a tvářila se,
copyright © Dělnáček Krumlí 2017

A taky že věděla. Za život měla tři chlapy a ani jeden nestal za to, aby si ho udržela, pokud to její dcera dobře pochopila. A její otec byl ze všech nejhorší. Dívka se kousla
ISBN 978-80-7511-381-8
ISBN 978-80-7511-382-5 (epub)
ISBN 978-80-7511-383-2 (pdf)

I

1 František

Chlapec, který měl prý zemřít, se zasmál a vymanil se z jejího objetí. Z košile si oprášil drobečky od brambůrků a vstal.

„Už musím jít,“ řekl. „Musím. Poslední autobus jede za pět minut.“

„Hm,“ řekla dívka. „Tak to už vážně musíš. Nechat tě tady přes noc, to si netroufám. Nevím, co by na to řekla máma, vrátí se za pár hodin. Dneska je v práci pozdě do večera.“

„To je škoda,“ řekl chlapec a přetáhl si přes hlavu tlustý svetr. „Bylo by fajn u tebe zůstat. Nemohli bychom to udělat tak, že... že...“

Přemýšlel, jak pokračovat. Dívka se usmála a vzala ho za ruku. Hledala jí ve své. Věděla, že on to vlastně nemyslí vážně. Věděla, že to říká jen tak naoko. K ničemu by se neodhodlal, říkala si v duchu. Neporadil by si s tou situací... Chvilí si hrála s myšlenkou, že na jeho nápad kývne, že ho u sebe nechá.

Jen aby viděla, jak zareaguje. Jestli to ustojí, anebo ztratí masku.

Jen na okamžik ho nechá uvěřit, že je ochotná ulehnout s ním nahá do postele.

To by nepochybně mohla být legrace. Možná by se tak o něm leccos dozvěděla, ale nakonec si to rozmyslela. Pustila ten nápad z hlavy, nebyla by to zrovna čistá hra a měla ho až moc ráda na to, aby se zachovala takhle vy-

Návraty

„V princiendem nic z věcí
otcové nepohřbívají své syny.“

Paul Auster, The Red Notebook

HÅKAN NESSER

Smrtel návraty

Lidé se dnes v ekonomicky vyspělých zemích běžně dožívají osmdesáti, devadesáti i sta let. Podle indické tradice má být právě sto let standardní trvání lidského života.

Přesto se i taková délka života může evýt jako krátká doba. Nikdo ovšem nemůže žít věčně. Už ve chvíli našeho příchodu na svět se spolu s námi rodí i naše smrt. Jak praví klasik: „Ta hodina, která život dala, už ho krátí“ (Seneca Mladší). Každý vlastně umírá už od svého narození. Někdo umírá dvacet, někdo padesát, někdo osmdesát nebo sto let, ale všichni jsou nakonec vehnáni do náruče smrti. Ta o sobě poprvé dává vědět už při našem příchodu na svět. Často se umírá už při porodu nebo krátce po něm, mnozí odcházejí ještě před dovršením jednoho roku života. Někdy smrt jenom zahrozí, ale po určité době se znovu připomene. Má tendenci periodicky se vracet. Má zálibu v návratech.

Rok našeho narození lze sčítáním zredukovat na jedno z čísel od jedné do devíti. Tak například u roku 1900

MOBA

nám vyjde číslo 1, protože $1 + 9 + 0 + 0 = 10$ a $1 + 0 = 1$. Stejným způsobem lze zredukovat všechny roky našeho života. Život jedince, který se narodil v roce 1900 a dožil se 81 let, lze podle redukci roků jeho života rozdělit do devíti cyklů po devíti letech. Podle těchto redukci můžeme také sestavit následující tabulku:

6	–	1905	1914	1923	1932	1941	1950	1959	1968	1977
7	–	1906	1915	1924	1933	1942	1951	1960	1969	1978
8	–	1907	1916	1925	1934	1943	1952	1961	1970	1979
9	–	1908	1917	1926	1935	1944	1953	1962	1971	1980
1	1900	1909	1918	1927	1936	1945	1954	1963	1972	1981
2	1901	1910	1919	1928	1937	1946	1955	1964	1973	–
3	1902	1911	1920	1929	1938	1947	1956	1965	1974	–
4	1903	1912	1921	1930	1939	1948	1957	1966	1975	–
5	1904	1913	1922	1931	1940	1949	1958	1967	1976	–

Redukce roků vytvářejí v tabulce devět linií, z nichž každá obsahuje roky se stejným „příčným součtem“. Nejvýznamnější je linie s rokem narození, kterou můžeme označit jako „linii zrození“ nebo jako „vrcholovou linii“. Tuto linii, na které se spolu s námi zrodila i naše smrt, můžeme označit za primárně rizikovou. Řada lidí umírá právě na této linii, která se tak pro ně stává i jejich „linií úmrtí“ (jako u naší příkladové osoby, která se narodila v roce 1900 a zemřela v roce 1981).

Smrt ovšem nemusí člověka dostihnout právě na linii zrození. Může udeřit na kterékoli linii. Ta se pak stává úmrtí linií daného jedince. Často se na této linii objevují různá varovná znamení. Tato znamení mívají po-

dobu kritických roků. Jde o roky životních krizí, život ohrožujících onemocnění, nehod, zranění a úrazů apod. Smrt se také připomíná nemocemi, nehodami a úmrtími blízkých lidí, rodičů, dětí, přátel, životních partnerů nebo i životních vzorů.

V našich životech často dochází k opakování různých rizikových událostí, k jejich návratům. Jak uvidíme na příkladech, mají tyto návraty tendenci sledovat devítileté cykly, přičemž s každým dalším cyklem mohou příslušná rizika nabývat na intenzitě. Smrt jedince může být obdobou nebo následkem události, k níž došlo například před devíti nebo osmnácti lety.

V následujícím textu jsou uvedeny příklady návratů na úmrtních liniích. Tyto příklady jsou demonstrovány na tragických osudech několika známých a slavných osobností. V tabulce každé z těchto osobností předchází úmrtnímu roku na inkriminované linii vždy nějaké varovné znamení, a to v podobě alespoň jednoho kritického roku s určitou rizikovou událostí, která se mohla stát předpovědí smrti dotyčné osobnosti.

Josef II. (1741–1790)

Josef II. z rodu habsbursko-lotrinského (13. 3. 1741 – 20. 2. 1790) byl arcivévoda rakouský, od roku 1764 král římský, od roku 1765 císař Svaté říše římské německého národa a spoluvladař své matky Marie Terezie, od roku 1780 uherský a český král.

4	1741	1750	1759	1768	1777	1786
5	1742	1751	1760	1769	1778	1787
6	1743	1752	1761	1770	1779	1788
7	1744	1753	1762	1771	1780	1789
8	1745	1754	1763	1772	1781	1790
9	1746	1755	1764	1773	1782	–
1	1747	1756	1765	1774	1783	–
2	1748	1757	1766	1775	1784	–
3	1749	1758	1767	1776	1785	–

1763: 27. listopadu zemřela na neštovice Isabella Marie Parmská (*31. 12. 1741), první manželka Josefa II. Z 18. na 19. listopadu se u ní projeví neštovice a o dva dny později porodila předčasně šestiměsíční holčičku, pokřtěnou jako Marie Kristýna, která však již po dvou hodinách zemřela. Isabella ji následovala za několik dnů. Pro Josefa II., který svou ženu velmi miloval, to byla velká ztráta.

1790: 18. února, den po porodu své prvorozené dcery, zemřela Alžběta Vilemína Württemberská (*1767), choť Františka I. (1768–1835), pozdějšího císaře Františka II., synovce Josefa II. Stárnoucí císař Josef II., který zůstal i po druhém manželství s Marií Josefou Bavorskou (1739–1767)

bezdětný, si svého synovce velmi oblíbil a počítal s ním jako se svým nástupcem. Našel mu také vhodnou manželku, kterou se stala Alžběta Vilemína Württemberská. Sňatek se konal 6. ledna 1788 ve Vídni. O rok později už byla Alžběta v jiném stavu. Její zdraví se však záhy výrazně zhoršilo. S císařem Josefem měla Alžběta velmi vřelý vztah a byla mu potěchou v jeho posledních dnech. Když ho 15. února uviděla po posledním pomazání na smrtelné posteli, omdlela. O dva dny později přivedla na svět dceru Luisu Alžbětu. Porod byl dlouhý a těžký a lékaři museli nakonec použít kleště. Dítě se narodilo silně poškozené a po roce a půl zemřelo. Alžběta zemřela den po porodu na silné poporodní krvácení. Dva dny nato, 20. února, zemřel také císař Josef II.

Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832)

Johann Wolfgang von Goethe (28. 8. 1749 – 22. 3. 1832) byl největší německý básník, prozaik, dramatik, vrcholný představitel literárního klasicismu, historik umění, umělecký kritik a filozof. Působil rovněž jako právník a přírodovědec.

1	–	1856	1865	1874	1883	1892	1801	1810	1819	1828
2	–	1857	1866	1875	1884	1893	1802	1811	1820	1829
3	1849	1858	1867	1876	1885	1894	1803	1812	1821	1830
4	1850	1859	1868	1877	1886	1895	1804	1813	1822	1831
5	1851	1860	1869	1878	1887	1896	1805	1814	1823	1832
6	1852	1861	1870	1879	1888	1897	1806	1815	1824	–
7	1853	1862	1871	1880	1889	1898	1807	1816	1825	–
8	1854	1863	1872	1881	1890	1899	1808	1817	1826	–
9	1855	1864	1873	1882	1891	1800	1809	1818	1827	–

1869: Goethe se zotavoval z těžké choroby, která ho už v devatenácti málem připravila o život. Koncem července roku 1768 ho na studiích práv v Lipsku postihlo život ohrožující „chrlení krve“, prudké krvácení (*hematorea*), k němuž pravděpodobně došlo v důsledku plicního onemocnění. Šlo nejspíš o plicní krvácení při tuberkulóze. Goethe přerušil studium a odjel k rodičům do Frankfurtu nad Mohanem. Následovalo rok a půl trvající období rekonvalescence, které bylo přerušeno několika zvraty. Na studia se Goethe vrátil až v dubnu roku 1770.

1805: Počátkem února začaly Goetha poprvé sužovat úporné ledvinové koliky, které se pak v určitých časových odstupech vracely. Trápily ho také „revmatické ataky“ a „záchvaty dny“, bolesti krku od zánětů mandlí, zánětlivé

otoky dásní a tváří, bolesti zubů a také potíže způsobené zvyšující se arteriosklerózou, které byly provázeny závratěmi a bolestmi v srdeční krajině. Goethe toho roku také ztratil blízkého člověka. Dne 9. května skonal ve Výmaru Goethův přítel, spisovatel, básník a dramatik Friedrich von Schiller (*10. 11. 1759). Pravděpodobně zemřel na akutní zápal plic vyvolaný tuberkulózním onemocněním. Pitva ukázala, že Schillerův levý plicní lalok byl zcela zničený. Ledviny měl téměř rozložené a také některé další orgány – žlučník, slezinu a srdce – měl silně poškozené.

1823: V únoru utrpěl Goethe srdeční infarkt. Od 11. února pociťoval celkovou nevolnost, která byla provázena bolestmi hlavy. 17. února se ho zmocnila dvouhodinová zimnice, s níž se zároveň dostavila svíravá bolest na hrudi, vyvolávající silný pocit úzkosti. Následovala silná bolest v srdeční krajině a dušnost. 18. února lékaři přikročili k opatření, která měla upravit Goethův krevní oběh – přiložili mu pijavice, pustili mu žilou, použili baňkování, do srdeční krajiny mu přikládali lokální tlakové obvazy s křenovým výtažkem. 19. února Goethe stále pociťoval bolest u srdce. Dostavila se horečka a pacient občas upadal do deliria. Jeho stav se střídavě zlepšoval a zhoršoval. 23. února byla situace nejhorší. Ráno toho dne řekl Goethe svému synovi Augustovi: „Smrt stojí kolem mě ve všech koutech.“ Následujícího dne mu řekl: „Tohle je boj mezi životem a smrtí.“ Téhož dne došlo ke kritickému poklesu horečky. Od 25. února se začal pacientův stav zlepšovat. 27. února už vypadal mnohem lépe. O dva dny později se cítil

tak dobře, že si mohl poprvé znovu vyjít do zahrady. Goethe se rychle zotavoval. V červenci odcestoval do Mariánských lázní, kde se seznámil se svou poslední láskou Ulrikou von Levetzow (1804–1899). Goethe mladé Ulrice zcela propadl a uvažoval dokonce o tom, že se s ní ožení. Došel ale nakonec k závěru, že je ve svých čtyřiasedmdesáti letech příliš starý a že si svou lásku musí odříci. Uvědomil si, že se jeho život chýlí ke konci. Své poznání vyjádřil slovy: „Uzlík jsem si už svázal a čekám na příkaz k odchodu.“ Příkaz k odchodu přišel o devět let později, v roce 1832.

1832: 16. března Goethe onemocněl. Šlo o infekci dýchacích cest. Podle všeho ho postihla horečnatá bronchitida nebo akutní zápal plic. Už když se den předtím vrátil z odpolední vyjížďky, kterou vykonal za velmi chladného a větrného počasí, necítil se Goethe dobře. Jedl s nechutí a brzy se odebral na lože, kde pak strávil téměř bezesnou noc, sužován zimnicí, návaly horka, suchým kašlem a nepříjemnými bolestmi na hrudníku. Příčinou nevolnosti se zdálo být nachlazení. 16. března proležel Goethe celý den v posteli. 19. března se zdálo, že se jeho stav zlepšuje a že nemoc ustupuje. 20. března však Goetha postihl další srdeční infarkt, na jehož následky 22. března kolem 11:30 zemřel. Goethova mrtvola byla vystavena 26. března dopoledne v jeho domě na výmarském Frauenplanu, kde ji bylo možné ještě jednou spatřit. K tomuto účelu byly básnickovy ostatky, pečlivě obložené ledem, uloženy v jeho pracovně. Téhož dne v pět hodin odpoledne se konal státní pohřeb. Johann Wolfgang von Goethe byl uložen do knížecí hrobky ve Výmaru po boku svého přítele Friedricha von Schillera.

Alžběta Bavorská (1837–1898)

Alžběta Amálie Evženie Bavorská, německy Elisabeth Amalie Eugenie in Bayern (24. 12. 1837 – 10. 9. 1898), známá jako Sissi, byla bavorská princezna z rodu Wittelsbachů a od roku 1854, po svém sňatku s císařem Františkem Josefem I. (1830–1916), rakouská císařovna.

4	–	1840	1849	1858	1867	1876	1885	1894
5	–	1841	1850	1859	1868	1877	1886	1895
6	–	1842	1851	1860	1869	1878	1887	1896
7	–	1843	1852	1861	1870	1879	1888	1897
8	–	1844	1853	1862	1871	1880	1889	1898
9	–	1845	1854	1863	1872	1881	1890	–
1	1837	1846	1855	1864	1873	1882	1891	–
2	1838	1847	1856	1865	1874	1883	1892	–
3	1839	1848	1857	1866	1875	1884	1893	–

1853: Alžběta se poprvé setkala s Františkem Josefem v srpnu roku 1853 v císařských lázních Bad Ischl, kde mělo být domluveno zasnoubení mladého císaře s její sestrou Helenou. Císařova matka, arcivévodkyně Žofie, byla sestrou vévodkyně Ludoviky Bavorské. Obě ženy společně vymyslely plán, jak Františka Josefa oženit. K domluvení zasnub byl zvolen i vhodný okamžik, císařovy 23. narozeniny. U příležitosti setkání v Bad Ischlu byly císařovi představeny obě jeho sestřenice, Helena i Alžběta. Vyhlédnutou císařskou nevěstou byla devatenáctiletá Helena, zvaná Nené, která také byla pro tuto úlohu vychována. František Josef si ale vybral její mladší sestru, patnáctiletou Alžbětu, zvanou Sissi, do které

se na první pohled po uši zamiloval. Dne 18. srpna, při hostině o císařových narozeninách, už seděla Sissi vedle Františka Josefa. Následujícího večera bylo oznámeno zasnoubení Františka Josefa I. Rakouského s Alžbětou, vévodkyní v Bavorsku. K setkání a zasnoubení Františka Josefa s Alžbětou Bavorskou však vůbec nemuselo dojít. Dne 18. února 1853 byl totiž život Františka Josefa ohrožen při pokusu o atentát. Císař toho dne konal jednu ze svých pravidelných procházek po vídeňských baštách, středověkém městském opevnění, které dosud obklopovalo staré město a oddělovalo je od předměstí. Poblíž Korutanské brány se naklonil přes zídku, aby se podíval na vojáky cvičící v městském příkopu. V tu chvíli k němu zezadu přiskočil mladý muž s dlouhým kuchyňským nožem s oboustrannou čepelí. Vrhł se na císaře a bodl ho do zátylku. František Josef zavrával a jeho uniforma se začala zbarvovat krví. Pobočník Maxmilian Karl von O'Donell, který císaře doprovázel, tasil šavli a vrhl se na útočníka. Na pomoc mu přispěchal jeden z kolemjdoucích, řeznický mistr Ettenreich. Společnými silami atentátníka zpacifikovali. František Josef si mezitím tiskl na krvácející ránu kapesník. Po chvíli dorazila policie a atentátníka zadržela. Byl jím krejčovský tovaryš János Libényi (*1831), maďarský nacionalista. (Při vyšetřování vyšlo najevo, že pachatel už čtrnáct dní sledoval Františka Josefa při jeho procházkách na baštách a čekal na vhodný okamžik k útoku; vražedný nástroj si koupil na tržišti.) Zraněný císař se odebral do blízkého paláce vévody Albrechta, kde se jeho pobočník snažil zastavit silné krvácení přikládáním

šátků. Pak se dostavili lékaři a dopravili Františka Josefa v kočáře do Hofburgu. Tam mu jeho osobní chirurg vyholil vlasy a ošetřil ošklivě vypadající zranění. Císaři pravděpodobně zachránil život tuhý límec jeho hulánské uniformy, který útočnickovu ránu ztlumil a zabránil tak nejhoršímu. Nějak ale při útoku utrpěl panovníkův zrak, protože František Josef viděl všechno rozmazaně. Vyšetřování atentátu ukázalo, že Libényi sloužil v letech 1848–1849 v revoluční uherské armádě. U soudu uvedl, že se chtěl jako maďarský vlastenec pomstít za prohranou revoluci. Za útok na císaře byl Libényi odsouzen k trestu smrti a 26. února 1853 popraven.

1889: 30. ledna zemřel násilnou smrtí za nejasných okolností korunní princ Rudolf Habsburský (*21. 8. 1858), jediný syn Františka Josefa a Alžběty Bavorské. František Josef chtěl mít z dlouho očekávaného následníka trůnu především skvělého vojáka. Rudolf se proto hned při svém narození stal plukovníkem a majitelem 19. pěšího pluku. V šesti letech dostal vlastní dvůr a nejvyššího hofmistra, generálmajora hraběte Gondrecourta, který byl zároveň i jeho vychovatelem. Ten Rudolfa podrobil tvrdému vojenskému výcviku. Císařovna Alžběta se přímo zhrozila, jak na Rudolfa působí Gondercourtův vojenský dril, a rázně proti němu zakročila. Zasadila se o jeho nahrazení hrabětem Latourem, který měl k jejímu synovi citlivější přístup. V červenci 1877 ukončil Rudolf svá studia a jeho novým nejvyšším hofmistrem se stal Karel hrabě Bombelles, který začal Rudolfa lákat za milostnými avantýrami. Když

Rudolf přijel v roce 1878 do Prahy, kde narukoval jako c. k. plukovník 36. pěšího pluku, užíval si relativní volnosti. Začal se zúčastňovat různých zábav, výstředností, pitek a dobývání ženských srdcí. Napravit ho mělo manželství. Vyhledali mu proto nevěstu, mladičkou princeznu Štěpánku Belgickou (*21. 5. 1864), druhou dceru belgického krále Leopolda II. Sňatek byl uzavřen 10. května 1881. Dne 2. září 1883 porodila Štěpánka dceru Alžbětu. Zpočátku se zdálo, že Rudolf je v manželství spokojen. Brzy se však rodinnému životu odcizil a znovu začal s nepořádným a divokým způsobem života. V roce 1886 jej postihla zdravotní katastrofa. Propukla u něj kapavka, tehdy nevyléčitelná nemoc, kterou nakazil i svou manželku. Té komplikovaný průběh onemocnění způsobil neplodnost. V březnu 1887 si Rudolf vzal poprvé na radu lékaře proti trýznivým bolestem morfium, na kterém si rychle vypěstoval závislost. To spolu s alkoholem a dalšími milostnými avantýrami dále zhoršovalo jeho situaci. Vystupňovala se u něj nervozita a agresivita, propadal melancholii a depresím. Jeho situaci zhoršovaly také manželské neshody, výčitky a žárlivé výstupy jeho ženy, které nedokázal být věrný. Téhož roku se Rudolfovou další milenkou stala sedmnáctiletá baronesa Marie Vetserová (*17. 3. 1871), s níž korunního prince seznámila jeho sestřenice hraběnka Marie Larischová, neterč císařovny Alžběty. Rudolf začal uvažovat o rozvodu a o sňatku s Marií Vetzerovou, která mezitím otěhotněla. Se svou žádostí se obrátil na císaře a posléze i na papeže, ale neúspěšně. Koncem roku 1888 prý začal uvažovat o sebevraždě. Dne 30. ledna 1889

byl korunní princ Rudolf nalezen mrtev ve své posteli v Mayerlingu, v malém lovčím záměčku nedaleko Vídně ve Vídeňském lese. Vedle něj ležela mrtvola baronesy Marie Vetzerové. Obě těla ležela v tratolišti krve. Podle obdukční zprávy zemřel Rudolf „po roztříštění lebky a předních partií mozku“. Zpráva dále říkala, že k uvedenému roztříštění „došlo z bezprostřední blízkosti po vpálení kulky do pravého spánku“, že „není pochyb o tom, že si jeho c. a k. Výsost tuto ránu způsobila sama a že smrt nastala okamžitě“. Zastřelena byla i Rudolfova milenka. Podle všeho ji zastřelil svým revolverem sám Rudolf, který tedy nebyl jen sebevrahem, ale i vrahem. Když se císař dověděl o Rudolfově smrti, zhroutil se. Prý padl na zem a plakal. Pak až do své smrti o Rudolfovi nepromluvil ani slovo. Když se krutou pravdu o mayerlingské tragédii dozvěděla císařovna Alžběta, začala hořce plakat. Od smrti svého syna pak chodila oděna jen v černém.

Kolem posledních hodin života korunního prince Rudolfa se vynořila řada nejasností. Objevily se různé verze o pravých příčinách Rudolfovy smrti. Hodně se mluvilo o ošklivé scéně, k níž došlo 27. ledna, kdy prý císař odmítl dát korunnímu princovi souhlas k rozvodu a zle mu vyčínil za to, že za jeho zády usiloval u papeže o anulování svého sňatku. Když Rudolf nezískal souhlas k rozvodu a nemohl se oženit s Marií Vetzerovou, která byla v době své smrti ve 4. až 5. měsíci těhotenství, chtěl prý všechno ukončit a domluvil se s Marií Vetzerovou na společné sebevraždě zastřelením. Dnešní historikové

se vesměs kloní právě k této verzi, o níž byl od samého začátku přesvědčen i František Josef. Císařská rodina se snažila všechno ututlat a zamlžit, aby pravda o smrti korunního prince nevyšla najevo. Díky tomu začala mezi lidmi kolovat celá řada fantastických verzí o mayerlingské tragédii. Byla mezi i verze „nejzakázanější“, verze o „sexuální nehodě“, která popírala teorii o Rudolfově nešťastné lásce k Marii Vetzerové, kvůli níž si korunní princ nakonec sáhl na život. Podle této verze se císaři při poslední rozmluvě s Rudolfem podařilo přesvědčit svého syna, aby se se svou milenkou rozešel. Marie Vetzerová, která tušila, že ji princ opouští, navštívila tehdy hraběnkou Larischovou a přísahala před ní, že opustí-li ji princ, pomstí se mu takovým způsobem, že už nikdy nebude moci patřit jiné ženě. Hraběnka Larischová byla hroživou přísahou Vetzerové velmi znepokojena a okamžitě napsala Rudolfovi, aby ho varovala před pomstou zhrzené milenky. Když se Vetzerová dověděla, že Rudolf chce poměr s ní opravdu ukončit, vylákala ho k poslední schůzce na Mayerling, kde ho pak ve spánku vykastrovala břitvou. Rudolf, probuzený ukrutnou bolestí, sáhl v nepřítčném hněvu po revolveru, zastřelil ženu, která mu zničila život, a pak obrátil zbraň proti sobě.

Výše uvedená „sexuální“ verze nachází oporu v devítiletých cyklech. K mayerlingské tragédii došlo v roce 1889, který leží na linii 8, na které najdeme také roky 1853 a 1898. V roce 1853 byl císař František Josef při pokusu o atentát pořezán nožem s oboustranným ostřím a v roce

1898 byla císařovna Alžběta při útoku anarchisty probodnuta naostřeným pilníkem. V obou případech se jednalo o motiv, který lze označit jako pomstu. V obou případech bylo použito řezného nástroje a v obou případech skončili pachatelé násilnou smrtí. Verze o „sexuální nehodě“ korunního prince Rudolfa má podobný scénář jako vražedné útoky na jeho rodiče. Podle „sexuální“ verze byl také Rudolf napaden řezným nástrojem (břitvou), i zde měla být motivem pomsta a i zde po útoku následovalo potrestání, které připomíná popravu. (János Libényi, který zaútočil na Františka Josefa, byl odsouzen k trestu smrti a popraven. Luigi Lucheni, který zavraždil císařovnu Alžbětu, byl odsouzen k doživotnímu žaláři, kde nakonec spáchal sebevraždu.)

Od smrti korunního prince Rudolfa chodila císařovna Alžběta oděna jenom v černém. Až do své smrti nedokázala odpustit hraběnce Larischové „spoluvinu“ na synově smrti. Rudolf nebyl prvním dítětem, které ztratila. Když byla dne 24. dubna 1854 ve svých šestnácti letech provdána za císaře Františka Josefa I., očekávalo se od ní, že brzy přivede na svět následníka trůnu. Císařskému páru se narodily čtyři děti: dcery Žofie (*1855) a Gisela (*1856), korunní princ Rudolf (*1858) a dcera Marie Valerie (*1868). V roce 1857 zemřela v pouhých dvou letech nejstarší Žofie. Alžběta si tehdy vydobyla právo vzít s sebou své děti na cesty. Malá Žofie ale na cestách velmi vážně onemocněla a po několika dnech zemřela. Pro Alžbětu to byla velká rána. Císařova matka, která si osobovala právo na vý-

hradní slovo u dvora, Alžbětě smrt malé Žofie neustále vyčítala a snažila se jí bránit ve výchově ostatních dětí.

Už po zasnoubení s Františkem Josefem pocítila Alžběta tlak vídeňského dvora. Po příchodu do Vídně ji rakouská šlechta přijala velmi chladně. Její manželství bylo šťastné pouze několik málo let po svatbě, k čemuž významnou měrou přispěla právě císařova matka Žofie. Alžbětu svazovala dvorská etiketa a život u dvora ji nudil. Vždy toužila po svobodě a volnosti, byla romanticky založená, měla velký cit pro přírodu a umění. Milovala poezii a od dětství skládala básně. Velmi obdivovala básníka Heinricha Heineho, kterého ve své tvorbě často napodobovala nebo citovala. V nepřátelské atmosféře vídeňského dvora se necítila dobře. Ráda jezdila do Uher. Přátelila se s maďarskou šlechtou, která ji milovala. Časem si prosadila maďarské dvorní dámy, které se staly jejími věrnými přítelkyněmi a jedinými důvěrkyněmi. Alžběta velmi obdivovala rytířské vystupování Maďarů, jejich temperament, nezkrotnost, zálibu v tanci a hudbě a také v divokých jízdách na koních. Sama se zúčastňovala takových jízd maďarskou pustou, často na neosedlaném koni. Při lovech jezdila vpředu a neohroženě přeskakovala překážky. Denně dokázala unavit až tři koně. Byla pokládána za jednu z nejlepších jezdkyň své doby. Při jízdách na koni ji doprovázeli velcí psi, dogy a bernardýni, které velmi milovala. Na koni jezdila obkročmo, „mužským“ způsobem bez dámského sedla, což bylo v tehdejší době pro ženu v jejím postavení něčím skandálním. Dovolila si

také vystupovat jako amatérská krasojezdka. Ve dvorní jízdárně císařského zámku v Gödölö měla zřízenou cirkusovou manéž, ve které se pravidelně pořádala vystoupení s doprovodem cikánské hudby. Pro cikány měla velkou slabost, často je zvala do císařského zámku v Gödölö, kde je hostila a obdarovávala. K nelibosti císaře připomínalo okolí zámku v létě nebo na podzim spíše cikánskou kolonii. Císařovna provozovala i jiné sporty. Věnovala se gymnastickým cvičením, hodně plavala (nejraději v moři) a podnikala velmi dlouhé a náročné túry do hor, které často připomínaly závody v běhu. Také díky tomu byla pokládána za nejkrásnější panovnici Evropy. Svým vzhledem byla Alžběta přímo posedlá. Za svou největší chloubu považovala své hnědé, měkké, husté a dlouhé vlasy, které dosahovaly až na zem. Každý den jí musela kadeřnice předkládat vyčesané vlasy. A když se císařovně zdálo, že jí jich příliš mnoho, neváhala kadeřnici ušetřit políček. Mytí a následné rozčesávání císařovniných vlasů vyžadovalo celý aparát služebnictva. Kromě spousty žloutků bylo k této důležité proceduře používáno také velké množství té nejlepší vlasové vody. Císařovninou další posedlostí byla její váha. Od dvaceti let držela přísné až drastické odtučňovací kúry. Její váha nesměla nikdy překročit 55 kilogramů. Aby zůstala štíhlá, jedla velmi málo. Každý den pila silné extrakty ze syrového hovězího masa, šťávy ze zvěřiny, kuřat a bažantů. Nechávala se třikrát denně vážit, a shledala-li, že přibrala i jen několik dekagramů, učinila okamžitě přísná opatření v jídle. Také se snažila být neustále v pohybu. V místnostech, jimiž procházela,

nechávala vždy otevřené dveře. Ve svých komnatách si nesesedala. Místo židlí používala zvláštní klekátka. Podle všeho trpěla mentální anorexií.

Drastické diety a enormní fyzická zátěž si záhy vybraly svou daň. Alžběta velmi rychle zestárla. Zhruba od pětáctiřiceti let se již nenechávala portrétovat nebo fotografovat. Dostavily se zdravotní potíže a císařovna zanedlouho vážně onemocněla. V roce 1894 bylo její zdraví již velmi poddryto. Měla nemocné srdce a ze zdravotních důvodů už nemohla jezdit na koni. Dvorní lékař jí doporučil ozdravný pobyt na Madeiře. Od té doby byla císařovna stále na cestách. Zásadním přelomem v jejím životě byla tragická smrt korunního prince Rudolfa v roce 1889, z níž se Alžběta již nikdy nevzpamatovala. Po ztrátě jediného syna z ní začala vyprchávat životní síla. Začala také pochybovat o své víře. Rozdala většinu svých šperků a začala chodit výhradně v černém, nosila černé jehlice ve vlasech, černý závoj a černé perly. Málo mluvila, propadala smutku a depresím, stahovala se do ústraní a stávala se stále více podivínskou. Cestovala nazdařbůh po Evropě v doprovodu několika dvorních dam. Hodně času trávila v Řecku a na ostrově Korfu, kde si nechala zbudovat zámek *Achilleion*. Přála si už jenom klid. Císaři jednou řekla, že „život je pro ni utrpením, že smrt jí bude vykoupením, že se zabije“. Na námitku, že pak přijde do pekla, odvětila, že „peklo má člověk přece už na zemi“. Toužila po smrti a nebála se jí. Nevěřila, že „existuje moc tak strašná, aby jí nestačilo utrpení v životě a rvala by ještě duši z těla a dál

ji týrala“. Svému učiteli řečtiny jednou řekla, že život po smrti neexistuje. Domluvila se s ním také, že ten, kdo zemře dříve, dá druhému znamení z onoho světa. Nepříliš šťastnému životu císařovny Alžběty učinil konec italský anarchist a Luigi Lucheni, který ji v roce 1898 zavraždil.

1898: 10. září byla Alžběta, císařovna rakouská a královna uherská, manželka Jeho apoštolského Veličenstva Františka Josefa I., zavražděna u Ženevského jezera italským anarchistou Luigim Luchenim. Onoho osudného dne vyšla Alžběta z hotelu *Beau Rivage* a zamířila do přístavu k parníku. Doprovázela ji hraběnka Irma Sztarayová, její dvorní dáma. Náhle na Alžbětu zaútočil neznámý muž a probodl ji ostrým trojhraným pilníkem. Zprvu se zdálo, že do císařovny jenom někdo náhodou strčil a srazil ji k zemi. Hraběnka Sztarayová pomohla Alžbětě vstát a zeptala se, zda jí něco není. Císařovna odpověděla, že se jí nic nestalo. Zvedla se a pokračovala pevným krokem dál k parníku. Náhle zavrávala. Zeptala se, zda není příliš bledá. Po chvíli prohlásila, že ji bolí na prsou. Mezitím došly obě dámy na loď. Náhle se císařovna zhroutila v mdlobách na palubu. Na lodi nebyl žádný lékař. Přítomna byla pouze bývalá zdravotní sestra. Kapitán parníku, který vůbec netušil, kdo dotyčná žena je, doporučil dopravit omdlelou zpět do hotelu. Bylo mu ale řečeno, že jde jen o ztrátu vědomí z leknutí, a že může klidně vyplout. Alžbětě vpravili do úst kostku cukru namočenou v éteru. Za chvíli se probírala a zeptala se, co se vlastně stalo. Pak opět ztratila vědomí a už se nepro-

brala. Když jí rozepjali šaty, uviděli na košili krvavou skvrnu o velikosti mince a v levém prsu malou ranku. Kapitán, který se mezitím dozvěděl, kdo zraněná žena je, obrátil loď a zamířil ke břehu. Alžbětu dopravili na nosítkách do hotelu *Beau Rivage*, kam přispěchal lékař a po něm duchovní. Pitva prokázala, že příčinou Alžbětiny smrti byla téměř devět centimetrů hluboká bodná rána pod levou klíční kostí nad levým prsním hrotem, která zlomila čtvrté žebro a probodla levou srdeční komoru. Atentátníkem byl sedmadvacetiletý stavební dělník Luigi Lucheni (*22. 4. 1873), italský anarchista. Původně prý chtěl zavraždit vévodu Orleánského, který ale nakonec na inkriminované místo nedorazil, protože se o chystaném atentátu včas dozvěděl. Lucheni si proto jako náhradní cíl vybral za oběť císařovnu Alžbětu. Vzápětí po svém činu byl dopaden a následně odsouzen k doživotnímu žaláři. Dne 16. října 1910 se ve své cele oběsil na koženém řemenu. Když se František Josef dozvěděl o tragickém konci císařovny, prohlásil: „Nikdo neví, čím mi tato žena byla.“ Pak prý ještě řekl: „Tedy mrtva.“ Od té doby už nikdy více o císařovně nemluvil. Stejně se měl císař zachovat i v případě korunního prince Rudolfa, po jehož smrti prý už nikdy neproněsl jeho jméno. Korunní princ Rudolf zemřel v roce 1889. Zemřel na linii 8, na které v roce 1898 zemřela také císařovna Alžběta. Na linii 8 dostihla smrt v roce 1916 také císaře Františka Josefa I.

Thomas Edward Lawrence (1888–1935)

Plukovník Thomas Edward Lawrence, známý jako Lawrence z Arábie (16. 8. 1888 – 19. 5. 1935) byl britský cestovatel, archeolog, arabista, tajný agent, vojenský strateg a spisovatel. Proslavil se především jako organizátor arabského povstání proti Turecku během první světové války.

5	–	1895	1904	1913	1922	1931
6	–	1896	1905	1914	1923	1932
7	1888	1897	1906	1915	1924	1933
8	1889	1898	1907	1916	1925	1934
9	1890	1899	1908	1917	1926	1935
1	1891	1900	1909	1918	1927	–
2	1892	1901	1910	1919	1928	–
3	1893	1902	1911	1920	1929	–
4	1894	1903	1912	1921	1930	–

1917: Lawrence působil jako koordinátor britsko-arabských akcí proti Turecku v tzv. hidžázské válce. Hidžáz, region na západní straně Arabského poloostrova u Rudého moře, představoval nejvýznamnější část Arabského poloostrova. Velkým úspěchem hidžázské války bylo dobytí Widžhu, posledního přístavu v Hidžázu okupovaného Turkey, který padl do rukou Arabů 25. ledna 1917. Po úspěchu ve Widžhu si Britové v Egyptě uvědomili hodnotu arabského povstání a slíbili dodat povstalcům zlato, zbraně, obrněná vozidla, auta a motocykly. (Arabové milovali hlavně motocykly, na kterých rádi konali cvičné jízdy. Říkali jim „dábloví koně“ nebo „děti automobilů“.

Auta měli za „syny a dcery vlaků“, které zase pokládali za „děti vlaků“ na hidžázské dráze, „poutnické železnici“ z Damašku do Medíny. Hidžázská dráha byla postavena pro Turky německými inženýry. Záminkou pro její stavbu bylo usnadnit cestu poutníkům do Mekky. Skutečným důvodem však bylo umožnit vojenským posádkám sultána Abdula Hamida přístup do svatých měst jinudy než Suezským kanálem, který až dosud představoval jedinou bezpečnou cestu pro jeho jednotky. Sultán kladl důraz na svůj zděděný titul Kalifa, vládce ortodoxních mohamedánů, a chtěl, aby svatá města byla pod jeho přímou vládou). Lawrence se měl v květnu 1917 vydat z Widžhu s oddílem beduínských Arabů dobýt Akabu, strategicky významný přístav na nejzazším bodě Rudého moře, ležící na opačné straně Sinajského poloostrova než Suez. Akaba představovala strategickou bránu na cestě do Palestiny a Sýrie. Šlo o jediný přístav v Rudém moři, který byl ještě v tureckých rukou. Jeho strategický význam byl dán blízkostí Suezu a hidžázské dráhy. Cílem tažení bylo postavit velbloudí sbory a překvapit Akabu z pevniny. Současně měla na přístav zaútočit také britská flotila, která měla poskytnout námořní podporu.

Lawrencův oddíl vyrazil z Widžhu dne 9. května 1917. Cesta vedla přes Sirhán, známý řetěz vodních zdrojů a pastvin s půdou vhodnou pro táboření, táhnoucí se v proláklínách od Džaufu až k Sýrii. Sirhán byl toho roku přímo zamořen jedovatými hady. Pohyb v noci byl velmi nebezpečný. Muži museli při chůzi mlátit klacky do křoví.

Po setmění se nedala čerpat ani voda, protože jezírka se hemžila hady. Hadi se nebáli ani táborových ohňů. V noci zalézali k spícím pod pokrývku nebo uléhali na ní. Každé ráno bylo třeba dávat si pozor při vstávání. Ani ti nejodvážnější si netroufali dotknout se bosou nohou země. Denně bylo zabito až dvacet hadů. Sedm mužů bylo uštknuto. Tři z nich zemřeli, čtyři se po velkých bolestech zotavili. Také Lawrence byl málem uštknut jedovatým hadem. Do nebezpečné situace ho přivedli jeho dva sluhové, šestnáctiletí chlapci Farrádž a Daud, kteří se neustále bavili vyhlašованиеm falešných poplachů a tloukli do každé větve. Lawrence to nakonec nevydržel a během jedné polední přestávky zakázal oběma chlapcům zmiňovat se o hadech. Po nějaké době si všiml, že se jeho sluhové spiklenecky usmívají a mlčky hledí k nejbližšímu keři. Když se tím směrem podíval, spatřil hada, který se na něj chystal zaútočit. Lawrence rychle uskočil na stranu a zavolal na jednoho ze svých mužů, který hada utloukl jezdeckou holí.

Ke konci tažení na Akabu měl Lawrence kuriózní „dopravní“ nehodu, při které málem přišel o život. Při útoku na Turky se mu splášla jeho závodní velbloudice Naáma. Vyrázila do útoku s takovou rychlostí, že brzy předběhla všechny ostatní. Lawrence se tak dostal sám mezi střelící Turky. Pronikl do jejich prvních řad a začal kolem sebe divoce pálit z revolveru. Náhle jeho velbloudice klopýtla a padla k zemi. Lawrence byl vymrštěn ze sedla, proletěl obloukem velkou vzdálenost a těžce dopadl na zem.

Prudký náraz ho připravil o všechnu sílu. Zůstal ležet a zdálo se, že se už neprobere. Hrozilo nebezpečí, že ho zabijí Turci, nebo že ho rozdupou velbloudi, kteří pádili za ním. Naštěstí žádný Turek nepřišel a velbloudi se Lawrencovi vyhnuli. Když se konečně vzpamatoval, bylo po bitvě. Při ohledání mrtvé velbloudice Lawrence zjistil, že Naáma se stala obětí jeho vlastní divoké střelby. Sám ji totiž nechtě zasáhl do zadní části lebky pátou střelou ze svého revolveru.

Akaba byla dobyta 6. července 1917. Jejím obsazením skončila válka v Hidžázu. Lawrencovým novým úkolem bylo pomoci Britům při vpádu do Sýrie. Z arabských sil operujících z Akaby se stalo pravé křídlo britských vojsk umístěných na Sinaji. Z Akaby se daly podnikat útoky proti hidžázské dráze, které mohly způsobovat Turkům značné potíže a citelné ztráty. Arabové se učili přerušovat trať s pomocí výbušnin, vyhazovat do vzduchu mosty a nepřátelské vlaky. Hlavním cílem tažení proti železnici bylo ničení lokomotiv. Těchto akcí se aktivně zúčastnil také Lawrence. Byl při nich několikrát zraněn úlomky z explodujících vlaků a střelbou bránících se Turků, ale zranění nebyla naštěstí vážná.

V lednu 1918 se Lawrence zúčastnil bitvy o Tafileh, shluk vesnic jihovýchodně od Mrtvého moře. Během dalších bojů s Turky byl znovu několikrát raněn. Naštěstí se i tentokrát jednalo jen o lehká zranění. V říjnu 1918 byl dobyt Damašek a arabské povstání bylo u konce. Téhož roku se Lawrence vrátil do Británie, kde se už

o něm šířily legendy. V březnu 1919 se jako člen britské delegace zúčastnil pařížské mírové konference. Snažil se prosadit arabskou nezávislost. Jeho arabští přátelé však vytouženou nezávislost nezískali. Britové a Francouzi neměli v úmyslu nechat Palestinu, Sýrii a Libanon Arabům. Společně vypracovali návrh na dělení arabských zemí: Britům připadlo Jordánsko, většina Iráku a okolí palestinského přístavu Haifa, Francie získala východní části Turecka, sever Iráku, Sýrii a Libanon. Lawrence byl dohodou Spojenců znechucen, trpěl výčitkami svědomí a styděl se za to, že patří k Britům, kteří Araby zradili. Během závěru mírové konference se vrátil do Káhiry. Na cestě letadlem došlo v Římě k havárii. Oba piloti zahynuli a Lawrence si zlomil klíční kost a tři žebra.

Lawrence se snažil bojovat za arabskou věc dál a rozhodl se využít svého vlivu. Po marných snahách ale nakonec zahořkl. Při ceremoniálu v Buckinghamském paláci odmítl převzít vojenské vyznamenání z rukou krále Jiřího V., kterému připomněl ostudnou dohodu o dělení Osman-ské říše. Od roku 1921 působil na ministerstvu kolonií v Londýně v odboru pro Blízký východ jako poradce pro arabské záležitosti. Protože ho neustále pronásledovaly výčitky svědomí, že západní mocnosti nesplnily sliby dané Arabům před vypuknutím protitureckého povstání, vzdal se všech hodností i vyznamenání a v srpnu 1922 začal sloužit jako mechanik s hodností vojína v Královském letectvu (RAF) blízko Dorchestru. Aby unikl nežádoucí publicitě, začal používat pseudonym John Hume Ross.

Když byla v prosinci téhož roku jeho totožnost odhalena v tisku, změnil si v následujícím roce jméno na Thomas Edward Shaw, a nastoupil jako vojín ke Královským tankovým sborům v Dorsetu. V srpnu 1925 byl znovu přijat ke Královskému letectvu v Cranwellu. V roce 1926 vydal soukromě svou knihu *Sedm pilířů moudrosti* (The Seven Pillars of Wisdom), v níž se soustředil na arabské protiturecké povstání, na šíření arabské svobody při tažení z Mekky do Damašku. Od roku 1927 sloužil v Indii. Po dvou letech opět nastoupil u Královského letectva ve Velké Británii, kde sloužil do února 1935. O necelé tři měsíce později zemřel na následky zranění po motocyklové nehodě.

Lawrence miloval jízdu na motocyklu a fascinoval ho rychlý pohyb. Jeho životní vášní se staly závodní motocykly Brough-Superior, tehdy nejrychlejší anglické motocykly. Po dlouhá léta se přátelil s Georgem Broughem, který je vyráběl, a sotva byl na trh uveden nový model, Lawrence si jej hned pořídil. První model si obstaral už v roce 1921. Každý rok získal další model a jezdil s ním tak dlouho, dokud ho nezničil. Testoval pro výrobce nové prototypy a psal o nich zprávy. V posledních dvanácti letech života vlastnil sedm motocyklů. Přezdíval jim biblickým jménem *boanerges* („synové hromu“). Jeho velkou radostí byla rychlost na silnici, kde často nemohl odolat, aby nezavodil. Pouštěl svůj stroj naplno a snažil se všechno předjet. Motocykly testoval také na letištní dráze vedle startujících letadel. Jeho velkým koníčkem bylo také

létání. Ačkoli několikrát havaroval, stále v tom pokračoval. Posedlost rychlostí se mu nakonec stala osudnou.

Lawrence nejspíš patřil k typu lidí, kteří se označují jako „nehodovci“. Možná by se to dalo vysvětlit jeho původem a komplikovanou povahou. Narodil se 16. srpna 1888 v Tremadocu v severním Walesu jako nemanželské dítě anglo-irského baroneta sira Thomase R. T. Chapmana (1846–1919). Jeho matka se jmenovala Sarah Junnerová (1861–1959). Pracovala jako vychovatelka dívek v bohaté rodině Chapmanů, vlastníků rozlehlého panství na jihu Irska. Po svém otci používala příjmení Lawrence. Thomasovi rodiče se nikdy nevzali. Odešli spolu do Anglie a žili v Oxfordu, ve výstavní vile na Polstead Road, jako pan a paní Lawrencovi. Narodilo se jim pět chlapců. Thomas se narodil jako druhý a byl pokřtěn jako Thomas Edward Chapman. Když se po otcově smrti dozvěděl, že manželství jeho rodičů nebylo legitimní, byl prý velmi zklamán. Zjistil, že jeho otec se ve skutečnosti jmenoval Thomas Chapman, že to byl aristokrat, který opustil nešťastné manželství a začal žít s vychovatelkou svých dětí. Poté, co otec rodinu opustil, zvolil si Thomas příjmení Lawrence. Neměla to být poslední změna jeho jména. Thomas, kterému se přezdívalo „Ned“, získal později ještě několik dalších jmen a přídomků. Arabové mu říkali „Aurans“ nebo „Lurenc“, přezdívalo se mu „Princ Dynamit“ nebo „Emír Dynamit“, byl známý jako „Lawrence z Arábie“, po válce používal pseudonymy „John Hume Ross“ a „Thomas Edward Shaw“.

Ve věku osmi devíti let se Lawrence začal zajímat o historii. Velmi ho přitahoval středověk. Svůj pokoj si zdobil kresbami rytířů. Fascinovaly ho příběhy krále Artuše a rytířů kulatého stolu. Jeho ideálem byli středověcí hrdinové. Když chodil do městské školy v Oxfordu, začal se zajímat o archeologii. Od třinácti let podnikal cesty na kole po Anglii s cílem vytvořit studii o středověkém brnění, vydával se na výzkumné cesty na kánoí po řekách kolem Oxfordu a během školních prázdnin studoval hrady a katedrály. V šestnácti se mu stala první vážnější nehoda, když si zlomil nohu při zápasu s jiným chlapcem ve škole. Od té doby už nevyrostl. Měřil jen 166 centimetrů. Ve Francii dostal malárii. V osmnácti dostal maltskou horečku, později měl také úplavici, tyfus, neštovice a další nemoci. V roce 1907 vstoupil Lawrence v Oxfordu do Jesus College, kde se zapsal na studia historie. V celém svém univerzitním životě, stejně jako ve škole, se nezúčastňoval organizovaných her, ani společenských akcí. I později se vyhýbal veřejným událostem, nezapojoval se do žádných skupin, klubů nebo společností. Nezajímaly ho kolektivní sporty, ani je nesledoval. Nezúčastňoval se fakultního života, vyhýbal se veškerému kontaktu s ostatními, stranil se davů a společnosti cizích lidí, také nerad jedl s jinými lidmi a nikdy neobědval v kolejní jídelně. Byl vegetarián, nekuřák a abstinent. Neměl v oblibě pravidelnou dobu jídla a příležitostně držel půsty, někdy až pětidenní, aby si zbystril smysly. V samotné koleji strávil pouze jeden rok. Pak měl povoleno bydlet doma. Protože ho neomezoval kolejní řád, mohl si dovolit experimentovat se svým tělem.

Testoval svou fyzickou zdatnost a vytrvalost, zkoušel vydržet co nejdéle beze spánku apod. Jeho oblíbený čas byl od půlnoci do čtvrté hodiny ranní.

Dalším zvláštním rysem Lawrencovy povahy bylo, že nesnášel fyzický kontakt. Vyhýbal se tomu, aby se ho někdo dotýkal, a zřídka si s někým potřásl rukou. Po celou dobu studia nebyl nikdy viděn v ženské společnosti. Vyhýbal se také veškerým vulgárním hovorům o ženách. Dával přednost společnosti mužů a později napsal, že ho fascinovala myšlenka homosexuálního styku. Téma homosexuality se objevuje v Lawrencově dramatickém líčení jeho zatčení tureckou hlídkou v Diraá v roce 1917, které uvedl ve své knize *Sedm pilířů moudrosti* (o kterém se však ani slovem nezmiňuje jeho pečlivě vedený polní deník). K této epizodě mělo dojít na počátku prosince 1917, kdy se Lawrence údajně pustil do riskantní výzvědné akce s cílem zjistit, jaká vojska Turci připravují při obraně strategicky důležitého města Diraá, železničního uzlu, kde se protínaly tratě z Jeruzaléma, Damašku, Haify a Medíny. Lawrence líčí, jak se mu podařilo proniknout hluboko do týlu tureckých kontingentů, ale výzvědnou akci nedokončil. Byl zajat tureckou hlídkou a odveden na strážnici. Zpočátku ho považovali za zběha. Přivolaný důstojník turecké výzvědné služby, který měl vést další vyšetřování, začal Lawrencovi dělat milostné návrhy. Štíhlý mladík světlé pleti, s přitažlivou tváří, plavými vlasy a modrošedýma očima Turkovi zřejmě učaroval. Osahával zajatce na intimních partiích, sliboval, vyhrožoval

a pokoušel se o homosexuální styk. Když se Lawrence bránil kopanci, byl zmučen a zbičován. Pak ho zavřeli do nějakého dřevěného baráku ve dvoře, odkud se mu naštěstí podařilo za svítání uprchnout.

Lawrence měl další zvláštní osobní vlastnosti. Nerad se díval člověku do tváře a měl velké potíže s rozeznáváním obličejů. Necítil přitom pocit nadřazenosti nad cizinci. Lawrence měl také dar pro učení se cizím jazykům. Dokázal číst v několika jazycích a četl hodně, rychle a pečlivě, nikdy však běžné knihy. Jeho zájmy se týkaly hlavně středověku. Ještě než vstoupil na univerzitu, specializoval se na středověké pevnosti. Navštívil snad všechny hrady z dvanáctého století v Anglii a ve Francii. Na Oxfordské univerzitě si podle očekávání zvolil za téma závěrečné práce Vliv křížových výprav na evropskou architekturu vojenských staveb. Zamýšlel kvůli tomu odjet do Sýrie, aby tam studoval křížácké hrady a také aby pátral po zbytcích starověké chetitské civilizace. Měla to být jeho první návštěva této části světa. Lawrence se rozhodl, že se na cestu do Sýrie vydá v letních měsících roku 1909. Chtěl putovat pěšky a sám. Byl varován, že to není bezpečné, že Evropané v Sýrii nechodí pěšky a bez průvodců. Lawrence to přesto zkusil, naučil se trochu arabsky, zabalil si fotoaparát, revolver a pár dalších věcí a v Marseille nastoupil na palubu lodi *Mongolia*, která ho dopravila do Bejrútu. Pak pokračoval pěšky. Jeho cesta vedla z Haify na severním pobřeží Palestiny k pohoří Taurus a pak do Urfy u břehů Eufratu v severní Mezopotámii. V jedné turecké vesnici blízko Eufratu vyndal Lawrence

jednou ráno své hodinky, které se leskly jako zlato. Byly to obyčejné měděné hodinky, které si Lawrence koupil za deset franků na své cestě v Paříži. Lawrence byl kvůli těmto hodinkám přepaden a málem zabit. Jeden z vesničanů ho celý den sledoval a večer se na něj na osamělém místě vrhl. Lawrence byl sražen k zemi. Turek mu sebral jeho revolver, přiložil mu ho k hlavě a stiskl spoušť. Revolver byl nabitý, ale rána nevyšla, protože útočník neuměl zbraň odjistit. Turek zkoušel znovu vystřelit, ale marně. Pak revolver zlostně odhodil a začal svou oběť tlouci do hlavy kameny. Naštěstí se včas objevil jiný vesničan, který útočníka vyplašil. Nechybělo mnoho a Lawrence mohl mít rozbitou lebku. Hrozba smrti z tureckých rukou se Lawrencovi zopakovala o devět let později, v roce 1918, kdy vedl arabské povstání, při kterém v bojích s Turky utrpěl řadu zranění.

Během své první cesty na Blízký východ využíval Lawrence pohostinství syrských kmenů. Při své výpravě v sobě objevil dar rychle se přizpůsobit novému prostředí, kultuře i jazyku. Dokázal snadno vstoupit do cizí komunity a stát se po čase jejím členem. Svě matce napsal: „Přijal jsem arabské způsoby, mluvím arabsky, přemýšlím jako Arab, jednám jako Arab. Bude pro mne obtížné stát se znovu Angličanem.“ Podle svých blízkých se Angličanem opravdu už nikdy nestal. Do Oxfordu se Lawrence vrátil za čtyři měsíce. Na základě jeho pěší túry po Sýrii si ho dr. David George Hogarth, který se pokoušel nalézt klíč k chetitským hieroglyfům, vybral jako svého asistenta pro archeologické vykopávky v chetitském městě Karchemiši, ležícím na

syrském břehu Eufratu (v dnešním jižním Turecku). Lawrence měl na starost odborný dohled nad vykopávkami. Pracoval především s arabskými kopáči, žil v místní arabské komunitě a přátelil se s místními lidmi. Mezi dělníky si brzy získal respekt a oblibu. Nejbližší mu byl čtrnáctiletý nosič vody Dahum. Vztah mezi Lawrencem a Dahumem vzbuzoval u ostatních podiv a po táboře se brzy začaly šířit pověsti o jejich milostném vztahu. V mimosezónní době se Lawrence vydával na cesty po Sýrii a Blízkém východě, studoval starověké památky a zdokonaloval se v arabštině. Dostal se do kontaktu se členy různých společností pro arabskou svobodu, pro kterou měl velké pochopení. Je zajímavé, že už na střední škole začal Lawrence přemýšlet o vzpouře Arabů proti turecké nadvládě. Vykopávky v Karchemiši trvaly do roku 1914. Pro Lawrence to prý byly nejšťastnější roky jeho života.

Na jaře 1914 se Lawrence vrátil do Anglie. V srpnu vyhlásilo Německo Evropě válku. Záhy se Německo spojilo s Tureckem a začalo ohrožovat zájmy Spojenců v Asii. Protože Lawrence mluvil plynule arabsky a znal politické poměry v Turecku, byl přidělen k výzvědné službě britské armády v Egyptě. Od roku 1915 působil v arabském oddělení britské výzvědné služby v Káhiře, v tzv. Arabském byru. Dne 5. června 1916 vyhlásili princové Fajsal a Abdalláh, synové emíra Husajna, šerifa Mekky, povstání beduíů proti Osmanské říši. Podařilo se jim zformovat armádu o síle deseti tisíc mužů a během měsíce se zmocnili většiny strategických měst a přístavů

v Hidžázu. Odolávala pouze Medína, která stála daleko z dosahu britských námořních děl. Medína byla nejen soběstačnou oázou, ale díky hidžázké železnici i důležitou dopravní křižovatkou. Turci sem během krátké doby přesunuli více než patnáct tisíc dobře vyzbrojených vojáků. Bez výbušnin neměli Arabové šanci hidžázkou dráhu přerušit. Princ Abdalláh proto oficiálně požádal Brity o vojenskou pomoc. Lawrence se stal styčným důstojníkem mezi britským ústředím v Káhiře a Araby. Spřátelil se s arabskými vůdci povstání Fajsalem a Abdalláhem. Dokázal si získat důvěru beduínů. Oblékl se do bílého arabského oděvu a přizpůsobil se normám jejich tvrdého způsobu života. Naučil se, jak se obejít několik dní bez vody a jídla. Všiml si, že beduíni nepijí za pochodu, že se napijí vydatně u studní a pak vydrží v případě potřeby bez vody dva nebo tři dny. Lawrence se naučil snášet žížeň stejně dobře jako oni. Také se naučil jíst hodně najednou, aby se delší dobu obešel bez potravy. Naučil se také, jak se několik dní obejít beze spánku. Takto připraven působil jako úspěšný gerilový vůdce. Připravil útok na Widžh, obsadil Akabu a v říjnu 1918 dobyl společně s Fajsalem a Abdalláhem také starobylé arabské město Damašek.

Po skončení války se Lawrence dočkal velkého zklamání, když se marně zasazoval o vytvoření nezávislého arabského království s emírem Fajsalem v čele. Byl zoufalý, že nedostál závazkům, které vůči Arabům měl. V posledních letech se zdálo, že začal toužit po smrti, která by smyla jeho hanbu za zradu Britů na jeho arabských přátelích.

Vypadalo to, že Lawrence úmyslně vyhledává riskantní situace a záměrně se vystavuje nebezpečí, jako by doufal ve smrtelnou nehodu. Už v Arábii nedbal příliš o vlastní bezpečí. Nehod měl již od mládí mnoho, ale většinou nebyly nijak vážné. Největší nebezpečí mu pravděpodobně hrozilo při nehodě s velbloudicí, k níž došlo ke konci jeho slavného tažení proti Akabě v roce 1917. Vyvázl z ní naštěstí bez úhony. Osudná nehoda přišla o osmnáct let později, v roce 1935.

1935: 25. února byl Lawrence propuštěn z Královského letectva. V šestačtyřiceti letech byl poslán do výslužby. Usadil se v jižním Dorsetu, poblíž osady Clouds Hill, kde si už před několika lety koupil malý domek, kam jezdíval na víkendy. Rozhodl se, že tam nyní bude v klidu žít. O jeho odchodu z armády se ale brzy dozvěděl tisk a Lawrence, který nesnášel publicitu, musel znovu čelit nežádoucí pozornosti novinářů. Dlouho to nevydržel a jednomu neodbytnému reportérovi přerazil nos. Novináři byli v Dorsetu také 13. května 1935. Ráno toho dne nasedl Lawrence na svůj závodní motocykl Brough-Superior SS100, který pojmenoval „George“ (po svém příteli Georgi Bernardu Shawovi). Cestou na poštu v Bovingtonu si za ostrou levotočivou zatáčkou na poslední chvíli všiml dvou chlapců na kolech. Snažil se chlapcům vyhnout, ale jel příliš rychle. Ztratil nad svým strojem kontrolu a havaroval. Při pádu si rozbil lebku a o šest dní později, 9. května, na následky těžkého zranění zemřel v nemocnici, aniž předtím nabyl vědomí.

Antoine de Saint-Exupéry (1900–1944)

Antoine Marie Jean-Baptiste Roger hrabě de Saint-Exupéry (29. 6. 1900 – 31. 7. 1944) byl francouzský letec a spisovatel. K jeho nejznámějším dílům patří *Kurýr na jih* – také *Pošta na jih* – (1929), *Noční let* (1931), *Země lidí* (1936), *Válečný pilot* (1942), *Dopis rukojmímu* (1943) a především pak proslulá filozofická pohádka *Malý princ* (1943).

5	–	1904	1913	1922	1931	1940
6	–	1905	1914	1923	1932	1941
7	–	1906	1915	1924	1933	1942
8	–	1907	1916	1925	1934	1943
9	–	1908	1917	1926	1935	1944
1	1900	1909	1918	1927	1936	–
2	1901	1910	1919	1928	1937	–
3	1902	1911	1920	1929	1938	–
4	1903	1912	1921	1930	1939	–

1935: 29. prosince vzlétl Exupéry společně se svým mechanikem André Prévotem na stroji Caudron-Renault Simoun k pokusu o překonání rychlostního rekordu na trase Paříž-Saigon. Po 19 hodinách a 44 minutách letu musel Exupéry nouzově přistát v libyjské poušti, asi 200 kilometrů od Káhiry. Oba muži havárii zázrakem přežili, byli ale ztraceni v poušti. Podle map, které měli k dispozici, nebyli schopni určit svou polohu a beznadějně bloudili mezi písečnými dunami. K jídlu měli jen trochu čokolády a hrst sušenek. Zásoby tekutin jim vystačily pouze na dva dny. Brzy museli čelit rychlé dehydrataci

v intenzivním pouštním žáru. Začaly se dostavovat sluchové a zrakové halucinace. Třetího dne už byli trosečníci tak dehydrovaní, že se přestali potit. Dostali se na pokraj svých sil. Čtvrtého dne je čirou náhodou objevil jakýsi beduín na velbloudu, který jim zachránil život. Exupéryho klasická novela *Malý princ* (Le petit prince), vydaná v roce 1943, která začíná osamělým pilotem v poušti, je částečně odkazem na onu trpkou zkušenost v libyjské poušti.

1944: Dramatická havárie v libyjské poušti v roce 1935 nebyla prvním ohrožením Exupéryho života v souvislosti s létáním. Když v roce 1921 nastoupil do vojenské služby, byl na vlastní žádost přidělen k letectvu. Podařilo se mu získat diplom civilního i vojenského pilota, avšak už v roce 1923 utrpěl těžké zranění při nehodě. V roce 1938 havaroval v Guatemale a jen zázrakem unikl smrti. Při pádu utrpěl četné zlomeniny a frakturu lebky. Z této havárie se už nikdy zcela nezotavil. Když začala druhá světová válka, nastoupil Exupéry do vojenské služby v hodnosti kapitána na letišti v Toulouse. Lékaři byl prohlášen za neschopného válečných letů, přesto si ale nakonec prosadil svou a aktivně se zapojil do bojů jako válečný pilot. Podle svědků z jeho jednotky patřil k těm nejodvážnějším a bojoval s velkým nasazením. Po porážce Francie trávil válečná léta v USA, kde se věnoval literární činnosti. Neustále však usiloval o nové vojenské nasazení. Přestože již překročil věkovou hranici válečného pilota, získal povolení létat na novém typu letadla Lockheed F-5. Po dvou průzkumných letech mu však byly kvůli nehodě

další lety zakázány. Teprve intervence z vysokých míst mu umožnila znovu se připojit ke své letce. Od amerického generála dostal povolení účastnit se dalších akcí a začal opět plnit nebezpečné úkoly při leteckém průzkumu. Vzhledem k jeho věku a zdravotnímu stavu mu ale bylo povoleno pouze pět letů. Exupéry však tento limit překročil. Dne 31. července 1944 vzlétl na stroji Lockheed F-5 (s registračním číslem 42-68223) z Korsiky ke svému osmému průzkumnému letu, k letu nad Francií ve směru na Grenoble. Od té doby ho již nikdo nespatriil. Dlouho se vedly diskuse o jeho zmizení. Spekulovalo se o tom, že byl sestřelen německou stíhačkou. Podle německých i spojeneckých záznamů však během letecké činnosti obou válčících stran nad jižní Francií onoho dne k žádnému boji nedošlo. V roce 1998 objevil rybář Jean-Claude Bianco při čištění svých sítí Exupéryho stříbrný náramek s jeho vyrytým jménem; vylovil ho z moře východně od ostrova Riou, jižně od francouzského přístavu Marseille. V roce 2000 lokalizoval na dně Středozemního moře v blízkosti ostrova Riou potápěč a podmořský badatel Luc Vanrell trosky Exupéryho letadla. Vrak letadla byl vyzdvižen a v červenci roku 2004 převezen do *Musée de l'air et de l'espace* v Le Bourget, kde je vystaven společně se stříbrným náramkem nalezeným v roce 1998. Avšak ani trosky letadla nedaly odpověď na otázku, jak vlastně Exupéry zahynul. Jako příčiny jeho smrti se uvádějí následující možnosti: sestřelení, nedostatek pohonných hmot, technická závada letounu, zdravotní indispozice, ztráta vědomí, fatální chyba pilota a také sebevražda. Z pohledu devítiletých cyklů by se mělo

jednat o zopakování situace z roku 1935. Mělo by tedy jít o další nouzové přistání, které však tentokrát nemělo mít šťastný konec. Možná není náhoda, že Exupéryho stříbrný náramek byl nalezen v roce 1998, který leží na linii 9, na které najdeme také roky 1935 a 1944. A možná není náhoda ani to, že vrak Exupéryho letadla byl vyzdvižen z mořského dna v roce 2004, který leží na linii 6 s rokem 1923, kdy Exupéry, krátce po získání diplomu civilního i vojenského pilota, utrpěl první těžké zranění při nehodě.

Christopher Reeve (1952–2004)

Christopher D'Olier Reeve (25. 9. 1952 – 10. 10. 2004) byl americký herec, filmový režisér, producent, scénárista, spisovatel a aktivista, kterého celosvětově proslavila především role Supermana v sérii filmů ze 70. a 80. let 20. století.

2	–	1955	1964	1973	1982	1991	2000
3	–	1956	1965	1974	1983	1992	2001
4	–	1957	1966	1975	1984	1993	2002
5	–	1858	1967	1976	1985	1994	2003
6	–	1959	1968	1977	1986	1995	2004
7	–	1960	1969	1978	1987	1996	–
8	1952	1961	1970	1979	1988	1997	–
9	1953	1962	1971	1980	1989	1998	–
1	1954	1963	1972	1981	1990	1999	–

1995: Dne 27. května 1995 se Christopher Reeve zúčastnil překážkového dostihu ve virginském Culpeperu. Během dostihu se jeho kůň Eastern Express, přezdívaný „Buck“, před jednou z překážek náhle zastavil. Reeve přepadl přes jeho hlavu a při pádu si poranil páteř. Odesly to dva krční obratle (C1 a C2). Došlo k přerušení nervů v místě, kde se při popravě oběšením zadrhne oprátka poté, co se pod nohama odsouzence otevřou padací dvířka. Reeve svou nehodu později přirovnal k záchraně oběšenice, který byl včas odříznut ze šibenice: „Bylo to, jako kdyby mě pověsili, pak odřízli a dali na rehabilitaci.“ Po nešťastném pádu z koně zůstal Reeve ochrnutý téměř na celé tělo. Byl paralyzován od krku dolů, pohyboval pouze rty a měl problémy s dýcháním. Stal se „případem C1-C2“,

kvadruplegikem, který byl odkázán na invalidní vozík a přenosný dýchací přístroj.

2004: Christopher Reeve své postižení nejen akceptoval, ale také s ním statečně bojoval. Když se po několikaměsíční rehabilitaci vrátil domů, našel si nový smysl života. Začal se věnovat problémům životního prostředí, podpoře umění atd. Jeho největší úsilí však směřovalo na podporu výzkumu léčby poranění páteře. Založil také vlastní nadaci, která finančně podporovala vědecké výzkumy vedoucí k uzdravení tělesně postižených. Statečně se potýkal se svými zdravotními problémy. Jednou mu jistý lék způsobil anafylaktický šok a zástavu srdce. Prožil prý tehdy mimotělní zkušenost, tzv. OBE či OOB (Out-of-Body Experience). Ve své autobiografii popsal, jak opustil své tělo a vznesl se ke stropu, odkud pozoroval lékaře, kteří ho oživovali. Reeve také překonal několik vážných infekcí, z nichž tři mohly být fatální. Počátkem října 2004 se potýkal s další infekcí. 9. října u něj došlo po podání léku na potlačení infekce k zástavě srdce. Reeve upadl do kómatu. Byl převezen do nemocnice, kde o osmnáct hodin později, dne 10. října 2004, ve věku pouhých 52 let, zemřel.

Supermanovo prokletí

Traduje se, že Christopher Reeve se stal obětí tzv. Supermanova prokletí. A nebyl prý jedinou obětí tohoto prokletí. Říká se, že řadu lidí, kteří měli co do činění s postavou Supermana, potkala v životě smůla nebo je postihlo nějaké neštěstí.

Mělo se to týkat hlavně těch, kdo dali Supermanovi podobu v televizi či filmu. Proč by ale měli být stíháni prokletím právě představitelé Supermana, každým coulem kladného, čestného a spravedlivého hrdiny, vždy připraveného čelit zlu, chránit Zemi a pomáhat lidem? Možná proto, že původní Superman měl zcela jiný charakter. V první povídce o Supermanovi (*The Reign of the Superman*) z roku 1933, která vyšla v časopise *Science Fiction*, byl totiž Superman veskrze záporným typem, megalomanem, který svých superschopností, telepatie a hypnózy používal v zájmu zla. Byl to zloduch vystupující jako novinář Clark Kent, který měnil civilní šaty za dres Supermana. Clark Kent měl všední tvář, nosil brýle a vystupoval jako nesmělý, nesportovní a společensky nepříteliš průbojný typ. Tuto postavu přivedli na svět dva spolužáci Jerry Siegel (1914–1996) a Joe Shuster (1914–1992), kteří se v roce 1931 potkali na střední škole Glenville High School v Clevelandu v Ohiu. Postavu prvního Supermana navrhli společně v roce 1932. Clarka Kenta, Supemanovo alterego, prý vytvořili přesně podle sebe. Stejně jako Clark Kent nosili i oni brýle, byli nesportovní, společensky neprůbojní a vůči děvčatům velmi nesmělí. Shuster se prý snažil vylepšit si postavu zvedáním činek. Siegel si zase představoval, jak díky zvláštním schopnostem získává moc nad lidmi. V tu dobu Siegel ještě neměl zcela jasno o svém vysněném hrdinovi. V jeho první povídce z roku 1933 byl Superman ještě záporným typem. Z této povídky přetrvala postava reportéra Clarka Kenta. O rok později stvořil Siegel Supermana nového. Tentokrát to byl kladný typ, hrdina, který přišel z vesmíru, aby pomohl planetě Zemi. Vedl dvojí život obyčejného

reportéra Clarka Kenta a superhrdiny v modrém trikotu a červené pláštěnce, s velkým „S“ na hrudi, který pomáhal lidem a bojoval proti zlu. Jako nenápadný redaktor Clark Kent tají tento nový Superman své mimořádné schopnosti, které mobilizuje ve chvíli, kdy je potřeba někde pomoci dobré věci nebo potrestat zlo. Narodil se na vzdálené planetě Krypton, jejíž obyvatelé byli mnohem vyspělejší než obyvatelé Země. Planeta Krypton však propadla zkáze. Zachránil se pouze jeden z jejích obyvatel, malé dítě jménem Kal-El, které bylo svým otcem vysláno v kosmické lodi k planetě Zemi, kde se ho ujali manželé Kentovi. Vyrostl z něj nadprůměrně inteligentní mladý muž, obdařený mimořádnými vlastnostmi, ocelovými svaly a schopností létat. V přestrojení za obyčejného redaktora se nechává zaměstnat v novinách *Daily Planet* (původně *Daily Star*), kde se sblíží s novinářkou Lois Laneovou, má však stále připravený svůj dres, modrý trikot s velkým „S“ na hrudi a červený plášť, v němž přichází vždy včas na správné místo, aby čelil zlu a hájil spravedlnost.

Traduje se, že prvními, komu Superman přinesl smůlu, byli jeho duchovní otcové Jerry Siegel a Joe Shuster. Když stvořili postavu Supermana, nejspíš si ani v nejbujnější fantazii nemohli představit, jaké obliby a slávy se jejich hrdinovi dostane. Komiks, který se objevil poprvé v roce 1938, jim mohl vynést miliony. Oni však tehdy prodali svá autorská práva na Supermana nakladatelství Periodicals (později Detective Comics), které v té době hledalo materiál pro novou sérii Action Comics, za pouhých 130 dolarů. Podepsali také smlouvu, podle níž měli naklada-

telství dodávat další materiál k příběhům o Supermanovi. Poté, co Siegel a Shuster prodali autorská práva, objevil se Superman na obálce Action Comics. Úspěch byl obrovský. Čtenáři si hrdinu v modrém dresu hned zamilovali a jeho popularita rychle stoupala. V roce 1941 už četlo Supermanovy příběhy nejméně dvacet milionů Američanů. Siegel a Shuster dodávali další příběhy o Supermanovi pro Action Comics. Koncem čtyřicátých let se ale Siegel a Shuster s nakladatelstvím nepohodli kvůli financím a rozešli se s ním. Siegel se pak stáhl do soukromí. Ve stáří se potýkal s finančními problémy. Neutěšená finanční situace tvůrce postavy, která vydělávala pro Time-Warner (mateřský koncern DC Comics) miliony dolarů ročně, vyvolala poté, co vešla ve všeobecnou známost, masivní protesty čtenářů. Od roku 1975 dostával Siegel od Time-Warner roční rentu ve výši 38 000 dolarů. S finančními problémy se potýkal také Joe Shuster, spolutvůrce komiksové postavy Supermana. Jeho kariéra komiksového umělce začala po Supermanovi upadat. Jakožto kreslíře ho začal ohrožovat také slábnoucí zrak. V sedmdesátých letech musel kvůli částečné slepotě zanechat kreslení úplně. Aby si vydělal na živobytí, pracoval nějakou dobu jako doručovatel. V roce 1976 byl Shuster už téměř slepý a žil v pečovatelském domě v Kalifornii. I on nakonec pobíral, stejně jako Siegel, od DC Comics doživotní rentu. Zemřel 30. července 1992 v Los Angeles ve věku 78 let na selhání srdce. O pár let později ho na onen svět následoval i Jerry Siegel, který zemřel v Los Angeles 28. ledna 1996. V souvislosti s údajným Supermanovým prokletím jsou však zmiňováni především tři nejznámější

televizní a filmoví představitelé Supermana: Kirk Alyn, George Reeves a Christopher Reeve.

První z amerických herců, který ztvárnil postavu Supermana v televizi, byl Kirk Alyn (1910–1999). Zpočátku prý tuto roli odmítal. Nakonec zazářil ve dvou nízko-rozpočtových seriálech Superman (1948) a Atom Man vs. Superman (1950). Zahrál si také ve filmu Superman z roku 1978, ve kterém se objevil v roli generála Sama Lanea, otce Lois Laneové. Superman mu údajně nepřinesl štěstí. Režiséři ho nechtěli obsazovat do dalších rolí, protože prý divákům natolik splynul s postavou Supermana, že pro jiné role byl prakticky nepoužitelný. Jednou prý prohlásil, že mu Superman zničil kariéru. Zemřel v roce 1999 na následky Alzheimerovy choroby.

Další obětí Supermanovy kletby měl být George Reeves (1914–1959), který hrál Supermana v televizním seriálu Adventures of Superman z let 1951–1957. Zpočátku se i on stavěl k této roli odmítavě a i on po skončení natáčení příběhů o Supermanovi obtížně získával jiné role, protože – stejně jako jeho televizní seriálový předchůdce Kirk Alyn – byl příliš úzce spojován s postavou Supermana. Jeho kariéra tím utrpěla, protože režiséři ho pak už do jiných, náročnějších rolí nechtěli obsazovat. Reeves prý z toho upadal do depresí. Dne 16. června 1959 byl nalezen zastřelený v ložnici svého domu v Benedict Canyon. Jeho smrt byla klasifikována jako sebevražda. Okolnosti jeho smrti byly prý ale podivné. Na zbrani se nenašly

hercovy otisky prstů, na jeho rukou nebyly objeveny stopy střelného prachu atd. Chyběly i jiné důkazy nasvědčující sebevraždě. Objevil se proto i názor, že George Reeves byl zavražděn. Jeho případ se dodnes nepodařilo objasnit.

Nejznámějším a nejslavnějším představitelem Supermana byl bezpochyby Christopher Reeve, který v roli tohoto superhrdiny natočil celkem čtyři filmy. Objevil se v prvním filmovém Supemanovi, uvedeném na plátna kin režisérem Richardem Donnerem v roce 1978. Reeve nikdy nebyl fanouškem komiksů, sledoval ale příběhy o Supermanovi s Georgem Reevesem v hlavní roli (Adventures of Superman). Ve ztvárnění dvojrole Kal-Ela/Supermana a Clarka Kenta, která mu byla nabídnuta v roce 1977, viděl výzvu. Po premiéře filmu si Reeve ihned získal diváky i kritiky a stal se superhvězdou. Objevil se poté ještě ve třech dalších pokračováních Supermana – Superman II (1980), Superman III (1983) a Superman IV: The Quest for Peace (1987). Avšak i jeho nakonec postihla smůla. Po nešťastném pádu z koně v roce 1995 ochrnl a zůstal po zbytek života odkázaný na invalidní vozík.

George Reeves a Christopher Reeve jsou pokládáni za nejlepší Supermana všech dob. Spojovalo je i to, že měli podobná příjmení a podobně tragické osudy. Smůla a nešťastné události však nepostihovaly pouze představitele hlavní role v televizních a filmových zpracování Supermana. Údajné Supermanovo prokletí se nemělo vyhnout ani představitelům dalších rolí ve filmech o Supermanovi. Obětí nešťastných

událostí se stal např. Marlon Brando, který ve filmu *Superman* z roku 1978 hrál Supermanova otce. Neštěstí postihlo také Margot Kidderovou, která v témže filmu ztvárnila reportérku Lois Laneovou, a také Richarda Pryora, který si zahrál zloducha Guse Gormana v *Supermanovi III* (1983).

Marlon Brando (1924–2004), který si ve filmu *Superman* z roku 1978 zahrál postavu Supermanova otce Jor-Ela, je zmiňován v souvislosti s údajným Supermanovým prokletím hlavně kvůli pohromám, kterým museli čelit dva z jeho četných potomků, Cheyenne Brando (1970–1995) a Christian Brando (1958–2008). Cheyenne Brando se v roce 1989 vážně zranila při automobilové nehodě a musela podstoupit rozsáhlou rekonstrukční a kosmetickou operaci. Po nehodě, která ukončila její kariéru modelky, začala upadat do depresí. Pokusila se také o sebevraždu. V roce 1989 otěhotněla s Dagem Drolletem, synem Jacquese Drolleta, člena tahitského parlamentu. Na žádost Marlona Branda se pár přestěhoval do Spojených států, kde se očekávalo narození dítěte. Přišla ale další pohroma. Dne 16. května 1990 zastřelil Christian Brando v hádce Daga Drolleta, snoubence své nevlastní sestry, která byla v té době v osmém měsíci těhotenství. Christian byl obviněn z vraždy a odsouzen k deseti letům vězení. Cheyenne se během procesu dvakrát pokusila o sebevraždu. Dne 26. června 1990 porodila syna, kterého pojmenovala Tuki Brando. Krátce nato se znovu pokusila o sebevraždu. Byla hospitalizována na psychiatrické klinice. Později u ní byla diagnostikována schizofrenie. Dne 16. dubna 1995 spáchala Cheyenne ve věku

25 let sebevraždy. Oběsila se v domě své matky v Punaauia na Tahiti. Christian Brando byl propuštěn z vězení v roce 1996. Zemřel 26. ledna 2008 ve věku 49 let na zápal plic. Pozornost médií přitahoval nejen nešťastný rodinný život Marlona Branda, ale i jeho stále se zhoršující zdravotní stav. Slavný herec trpěl už od šedesátých let obezitou. Na začátku devadesátých let už vážil 136 kg. Trpěl také diabetem typu 2, selhával mu zrak, měl potíže s dýcháním, musel používat vozík a přenosný dýchací přístroj. V dubnu 2001 byl hospitalizován se zápallem plic. Dne 1. července 2004 zemřel na městnavé srdeční selhání.

S údajným Supermanovým prokletím je spojován také komik a herec Richard Pryor (1940–2005), který ztvárnil zloducha Guse Gormana v Supermanovi III (1983). V roce 1986 oznámil, že mu byla diagnostikována roztroušená skleróza. V roce 1990 utrpěl vážný srdeční infarkt a byla mu provedena operace trojitého bypassu. Zemřel 10. prosince 2005 ve věku 65 let na zástavu srdce.

Další obětí údajného Supermanova prokletí se měla stát také herečka Margot Kidderová (*1948), která v době, kdy rozjížděla svou hereckou kariéru, chodila krátce s Richardem Pryorem. Ve filmech o Supermanovi si po boku Christophera Reevea získala srdce diváků jako reportérka Lois Laneová. Inspirací pro tuto postavu byla údajně Lois Amsterová (1916–2014), spolužačka Jerryho Siegela, do které byl Siegel v mládí nešťastně zamilován. Předlohou pro komiksovou postavu Lois Laneové se stala Joanne Carterová (1917–2011),

budoucí Siegelova manželka. Margot Kidderová ztvárnila Lois Laneovou v prvním filmu o Supermanovi z roku 1978. Byla to pravděpodobně největší role jejího života. Za svůj výkon získala v roce 1979 Cenu Saturn. Později se objevila po boku Christophera Reeva, s nímž udržovala úzký přátelský vztah až do jeho smrti v roce 2004, v hlavní ženské roli i v dalších pokračováních Supermana. V prosinci 1990 měla Margot Kidderová těžkou dopravní nehodu, při níž si vážně poranila páteř. Byla odkázána na invalidní vozík a nakonec jí pomohla až operace. Nehoda způsobila její dvouletou neschopnost točit a také následné finanční problémy, které ji prakticky zruinovaly. V dubnu 1996 upadla Margot Kidderová do maniakální deprese a na čtyři dny zmizela neznámo kam. Bylo zjištěno, že odletěla do Los Angeles, kde byla nalezena ve velmi zbědovaném stavu na dvorku jednoho domu. Zhroucená herečka, které chybělo několik zubů, byla odvezena policií. Později byla hospitalizována v psychiatrické léčebně. V témže roce u ní byla diagnostikována bipolární porucha.

Odpůrci Supermanova prokletí poukazují na skutečnost, že ne všichni, kdo měli se Supermanem co do činění, byli stíháni nešťastnými událostmi, chorobami, nehodami apod. Supermanovo prokletí odmítl např. herec Brandon Routh (*1979), který nahradil zesnulého Christophera Reeva v roce 2006 v novém zpracování komiksové legendy ve filmu *Superman se vrací* (*Superman Returns*). Také britský herec Henry Cavill (*1983), který hrál Supermana/Clarka Kenta ve filmech *Muž z oceli* (*Man of Steel*) z roku

2013 a *Batman vs. Superman: Dawn of Justice* (2016), prohlásil, že na Supermanovo prokletí nevěří. Ve stejném duchu se vyjádřila i Margot Kidderová, která byla možná poslední obětí „Supermanova cejchu smrti“.

Supermanovo prokletí a devítileté cykly

Zajímavý pohled na otázku Supermanova prokletí nabízejí devítileté cykly, přesněji linie 6 a 7. Na linii 6 jde o roky 1896, 1914, 1932, 1941, 1950, 1959, 1977, 1986, 1995, 2004 a 2013. Na linii 7 jde o roky 1933, 1951, 1978, 1987, 1996, 2005 a 2014.

Linie 6

1896: Richard F. Outcault (1863–1928) tvoří první moderní komiks, když v časopise *New York World* publikuje svůj strip Yellow Kid (Žluté dítě). Za „Den zrození komiksu“, uměleckého média označovaného někdy jako „deváté umění“, je pokládáno datum 16. 2. 1896. Prvním moderním komiksovým albem byl ve třicátých letech 20. století Action Comics se Supermanem, který odstartoval Zlatý věk komiksu. V kontrastu k mainstreamovým superhrdinským komiksům vzniklo ve Spojených státech v šedesátých letech undergroundové komiksové hnutí, vedené umělcem Robertem D. Crumbem (*1943), které dodnes tvoří jakýsi protipól amerických superhrdinských komiksů.

1914: Na svět přicházejí Jerry Siegel a Joe Shuster, duchovní otcové Supermana, a také George Reeves, který ztvárnil

postavu Supermana v televizním seriálu *Adventures of Superman* (1951–1957).

1932: Jerry Siegel a Joe Shuster navrhnou společně postavu prvního Supermana.

1941: Stoupá Supermanova popularita. Jeho příběhy už čte nejméně dvacet milionů Američanů.

1950: Kirk Alyn, který jako první ztvárnil postavu Supermana v televizi, hraje v seriálu *Atom Man vs. Superman*.

1959: George Reeves, který hrál Supermana v televizním seriálu *Adventures of Superman* (1951–1957), je 16. června nalezen ve svém domě zastřelený. (Linie 6 byla pro Reevea, který se narodil v roce 1914, vrcholovou linií. Nakonec to pro něj byla i linie úmrtí. Zemřel na ní za nevyjasněných okolností v roce 1959 ve věku pouhých 45 let.)

1977: Christopher Reeve přijímá dvojroli Supermana/Clarka Kenta v prvním filmovém zpracování Supermana.

1986: Richard Pryor, který ztvárnil zloducha Guse Gormanova v *Supermanovi III* (1983), oznamuje, že mu byla diagnostikována roztroušená skleróza.

1995: 16. dubna se oběsila Cheyenne Brando, dcera Marlo-na Branda, který ztvárnil v prvním filmu o Supermanovi

(1978) postavu Jor-Ela, Supermanova mimozemského otce. 27 května spadl Christopher Reeve při tréninku na dostizích ve virginském Culpeperu z koně tak nešťastně, že mu v důsledku vážného zranění krční páteře zcela ochrnula spodní část těla.

2004: 1. července umírá Marlon Brando na selhání srdce. 10. října umírá Christopher Reeve na zástavu srdce.

2013: 28. června umírá na komplikace způsobené diabetem Franklin D'Olivier „F. D.“ Reeve (*1928), otec Christophera Reeva.

Linie 7

1933: V časopise *Science Fiction* vychází první povídka o Supermanovi (*The Reign of the Superman*) od Jerryho Siegela. V této povídce je Superman ještě zápornou postavou.

1951: Začíná televizní seriál *Adventures of Superman* (1951–1957) s Georgem Reevesem v hlavní roli.

1978: Christopher Reeve hraje v prvním filmovém zpracování Supermana, kterého se ujal režisér R. Donner. Postava komiksového hrdiny v dobrodružném sci-fi snímku podle komiksových seriálů Superman činí z Reeva rázem hvězdu světového formátu.

1987: Poslední film o Supermanovi s Christopherem Ree-
vem v hlavní roli (*Superman IV: The Quest for Peace*).

1996: 28. ledna umírá v Los Angeles Jerry Siegel, jeden
z duchovních otců Supermana. V dubnu upadá Margot
Kidderová, která po boku Christophera Reevea ztvárnila
postavu reportérky Lois Laneové, do maniakální deprese.
Poté, co je nalezena v Los Angeles ve zbědovaném stavu,
následuje hospitalizace v psychiatrické léčebně. V téže
roce je u ní diagnostikována bipolární porucha. V roce
1996 je propuštěn z vězení Christian Brando, který 16.
května 1990 zastřelil v hádce Daga Drolleta, snoubence
své nevlastní sestry Cheyenne. (Rok 1990 byl kritický
také pro Margot Kidderovou, která měla v prosinci 1990
těžkou dopravní nehodu. Rizikový byl rok 1990 také pro
Richarda Pryora, bývalého přítele Margot Kidderové,
který toho roku utrpěl vážný srdeční infarkt. Rok 1990
leží na linii 1, na které najdeme také úmrtí roky Kirka
Alyna (†1999) a Christiana Branda (†2008): Kirk Alyn
zemřel v roce 1999 na následky Alzheimerovy choroby,
Christian Brando zemřel 26. ledna 2008 ve věku 49 let
na zápal plic.)

2005: 10. prosince umírá ve věku 65 let na srdeční zástavu
Richard Pryor.

2014: Umírá Lois Amsterová, do níž byl v mládí nešťastně
zamilován Jerry Siegel, kterého prý Amsterová inspirovala
k vytvoření postavy reportérky Lois Laneové.

Návraty na úmrtních a rizikových liniích

Linie úmrtních a kritických roků

U příkladů, které jsme uvedli v předchozí kapitole, jsme se věnovali pouze hrozbám smrti a jejím návratům na úmrtních liniích. Kritické roky se však nemusejí nutně objevit pouze na jedné linii. Mohou se vyskytnout i na několika liniích, někdy dokonce pokrývají celou tabulku devítiletých cyklů. Nejvíce pohrom se však obvykle objevuje na té linii, která se nakonec stane linií úmrtní. Typem takového těžkého osudu byla například životní dráha Karla Marxe (1818–1883), což je dobře patrné z jeho tabulky devítiletých cyklů:

7	–	1825	1834	1843	1852	1861	1870	1879
8	–	1826	1835	1844	1853	1862	1871	1880
9	1818	1827	1836	1845	1854	1863	1872	1881
1	1819	1828	1837	1846	1855	1864	1873	1882
2	1820	1829	1838	1847	1856	1865	1874	1883
3	1821	1830	1839	1848	1857	1866	1875	–
4	1822	1831	1840	1849	1858	1867	1876	–
5	1823	1832	1841	1850	1859	1868	1877	–
6	1824	1833	1842	1851	1860	1869	1878	–

Marxovi hrozila smrt na všech liniích jeho tabulky. Všechny linie pro něj byly kritické a rizikové. Při bližším zkoumání jeho osudu však zjistíme, že nejkritičtější a nejrizikovější pro něj byla linie 2. Na této linii Marxe postihlo nejvíce pohrom a nakonec se mu stala i osudnou. Na následujících stránkách jsou uvedeny další příklady osudů několika známých a slavných osobností. U těchto příkladů jsou kromě návratů na úmrtních liniích uvedeny také návraty na dalších liniích. Jako první je vždy popsána linie úmrtní. Po ní následuje popis dalších rizikových linií.

Marie Stuartovna (1542–1587)

Marie Stuartovna byla francouzská (1559–1560) a skotská (1542–1567) královna. V roce 1587 ji rádcové Alžběty I. (1533–1603), královny Anglie a Irska, nechali popravit za podporu katolické opozice a usilování o život anglické královny.

Marie Stuartovna se narodila 8. prosince 1542 na zámku Linlithgow ve Skotsku. Byla dcerou Jakuba V. (1512–1542), sedmého skotského krále z rodu Stuartovců, a francouzské šlechtičny Marie de Guise-Lothringen (1515–1560).

Návraty

8	–	1547	1556	1565	1574	1583
9	–	1548	1557	1566	1575	1584
1	–	1549	1558	1567	1576	1585
2	–	1550	1559	1568	1577	1586
3	1542	1551	1560	1569	1578	1587
4	1543	1552	1561	1570	1579	–
5	1544	1553	1562	1571	1580	–
6	1545	1554	1563	1572	1581	–
7	1546	1555	1564	1573	1582	–

Úmrtní linie (1542, 1560, 1569, 1578, 1587)

1542: Dne 14. prosince 1542 zemřel na choleru na zámku Falkland ve Skotsku Jakub V., otec Marie Stuartovny.

Marie Stuartovna se po smrti svého otce stala ve věku šesti dnů skotskou královnou. Korunována byla 9. září 1543.

V roce 1548, ve věku necelých šesti let, byla vyhlédnuta jako budoucí manželka francouzského dauphina Františka. 13. srpna téhož roku dorazila do Francie, kde v Saint-Germainu poprvé spatřila svého čtyřapůlletého budoucího ženicha. Po celou dobu svého dětství a dospívání byla vychovávána s ostatními dětmi francouzského krále Jindřicha II. (1518–1559). Pobývala na zámku Amboise, v oblíbené rezidenci francouzských králů, ležící na řece Loire v centrální Francii asi 14 kilometrů východně od města Tours. Dne 24. dubna 1558 uzavřela Marie Stuartovna ve věku 15 let v katedrále Notre-Dame plánovaný sňatek se svým čtrnáctiletým snoubencem Františkem, následníkem francouzského trůnu. V témže roce zemřela anglická královna Marie I. Tudorovna (1516–1558) a na anglický trůn nastoupila její nevlastní sestra Alžběta (1533–1603). Ve Francii vyvstaly pochybnosti, zda je Alžběta skutečně královnou podle dědického práva. Jindřich VIII. (1491–1547) zanechal tři děti, Eduarda, Marii a Alžbětu. Eduard (1537–1553) pocházel z manželství s Johannou Seymourovou, Marie pocházela z manželství s Kateřinou Arragonskou a Alžběta z manželství s Annou Boleynovou. Jindřich VIII. dal však své manželství s Annou Boleynovou dodatečně prohlásit za neplatné a Alžbětu usnesením parlamentu za levobočka. Jakožto nemanželské dítě nebyla ovšem Alžběta hodna londýnského trůnu. Nárok na anglickou královskou korunu měl tak správně příslušet Marii Stuartovně, která byla pravnučkou Jindřicha VII. Tudora (1457–1509). Na příkaz Jindřicha II. si proto korunní syn František a Marie Stuartovna přibrali do erbovního znaku i anglickou královskou korunu. Marie Stuartovna neuznala Alžbětu za prá-

voplatnou anglickou královnu, vznesla svůj vlastní nárok na londýnský trůn a nechala se veřejně titulovat jako královna skotská a anglická. O získání anglické královské koruny se však nikterak nesnažila. Přesto si z Alžběty vytvořila zapřísáhlou nepřítelkyni, která ji od té chvíle považovala za svou nejnebezpečnější soupeřku. V roce 1559 se Marie Stuartovna stala také francouzskou královnou. Za necelé dva měsíce po jejím sňatku s korunním princem Františkem tragicky zahynul král Jindřich II. Došlo k tomu 1. července 1559 při turnaji pořádaném na oslavu sňatku Filipa II. Španělského, který si bral na potvrzení míru z Cateau-Cambrésis mezi Francií a Španělskem dceru Jindřicha II. Alžbětu z Valois. Během turnaje kapitán skotské osobní stráže Gabriel Montgomery smrtelně zasáhl krále Jindřicha II. dřevcem roztřepeným v předchozím zápase. Tříška, která se z dřevce odlomila, proletěla králi hledím helmy, vnikla hluboko do Jindřichova levého oka a pronikla až do mozku. Král se skácel v mdlobách z koně. Přes všechny snahy lékařů se ho nepodařilo zachránit. Zemřel po deseti dnech krutého utrpení. Jeho syn František se stal pod jménem František II. králem Francie a jeho žena Marie Stuartovna francouzskou královnou.

1560: V roce 1560 byli královští manželé František II. a Marie Stuartovna osobně ohroženi při nezdařeném protestantském hugenotském povstání v Amboise, namířeném proti místnímu vlivnému katolickému rodu de Guise, který v zemi prakticky vládl. Francouzští hugenoti se spojili s rodem Bourbonů a pokusili se chopit moci ve Francii. Cílem tzv. Amboisského spiknutí byla vražda Františka II.

Ozbrojené oddíly rebelů se měly vydat k Amboise. Jejich úkolem bylo zmocnit se krále a dvora. Guisové ale byli včas varováni. Spiknutí bylo odhaleno a rebelové byli zatčeni. Následovala strašlivá odplata. Bylo popraveno 1200 povstalců. Většina mrtvých těl byla pro výstrahu rozvěšena na železných hácích na cimbuří zámku. Někteří z rebelů byli v pytlích hozeni do Loiry. Další byli popraveni přímo na zámeckém balkónu (kterému se dnes přezdívá Balkón oběšenců). Jako královna byla Marie Stuartovna nucena přihlížet popravě spiklenců. 11. června zemřela v Edinburghu Marie de Guise, matka Marie Stuartovny. 5. prosince zemřel v Orléansu jako šestnáctiletý František II., choť Marie Stuartovny. Propukl u něj hnisavý zánět v uchu a dostal vysoké horečky. Hlíza, která se mu v uchu vytvořila, se rozšířila až do mozku. Mladičký král přes veškerou snahu lékařů své nemoci podlehl. Umíral dlouho a ve velkých bolestech. Po jeho smrti přestala být Marie Stuartovna francouzskou královnou. Ztratila své postavení v Evropě, svou moc a bezpečnost.

Roku 1561 opustila Marie Stuartovna Francii a vrátila se do Skotska. Jako věřící katolička se od počátku dostávala do konfliktů s protestantskou šlechtou i skotskou církví. Dne 29. července 1565 se provdala za Henryho Stuarta, lorda Darnleye, vévodu z Albany (1546–1567), s nímž měla syna Jakuba VI. (1566–1625), který se stal po smrti své matky zákonitým králem Skotska a po smrti Alžběty I. jako Jakub I. Stuart také králem Anglie a Irska. Henry Darnley získal sňatkem s Marií Stuartovnou titul skotského krále, ale pouze ve formě „king consort“ (král-manžel), tedy bez skutečné

moci, kterou držela v rukou jeho choť. V roce 1567 byl Henry Darnley zavražděn. Vraždu údajně zosnoval James Hepburn, 4. hrabě z Bothwellu (cca 1535–1578), možná i s vědomím skotské královny. Ještě téhož roku se Marie Stuartovna za Bothwella provdala. Také sňatek s Bothwellem vzbudil odpor protestantských lordů. Ti ji uvěznili na zámku Lochleven, kde ji donutili odstoupit ve prospěch jejího syna Jakuba VI., za kterého vládl jako regent nevlastní bratr Marie Stuartovny James Stuart, hrabě z Moray (1533–1570). Bothwell uprchl do Skandinávie a také Marii Stuartovně se podařilo utéci z vězení. Shromáždila vojsko, které však bylo 13. května 1568 poraženo u Langside. Marie Stuartovna uprchla do Anglie. Spolehala se na pomoc Alžběty I., která ji ale nechala internovat.

1569: Marie Stuartovna byla internována v Anglii, protože byla Alžbětě I. nebezpečná jako možná uchazečka o anglický trůn.

1578: Hrabě Bothwell, třetí manžel Marie Stuartovny, zemřel 14. dubna ve vězení na hradě Dragsholm v Dánsku, kde byl na žádost skotské vlády a Alžběty I. vězněn dánským králem Frederikem II. Podle věrohodných zpráv podlehl Bothwell ve vězení šílenství.

1587: Dne 8. února byla Marie Stuartovna popravena pro podporu katolických odpůrců Alžběty I. a usilování o život anglické královny. Alžběta podepsala rozsudek smrti nad Marií Stuartovnou 1. února. Marii Stuartovně byl rozsudek přečten 7. února. Následujícího dne v osm hodin ráno byla

Marie Stuartovna odvedena do velkého sálu fotheringhayského zámku, kde měla být sřata popravří sekerou. Na konci sálu bylo postaveno pódium, které bylo pokryto řerným sukmem. řerně potažen byl také popravří řpalek, řřed nímž byla řipravena řerná stolička s řernou poduřkou. Na pódium byl řipraven londýnský kat se svým pomocníkem, oba oděni v řerném sametu a zakukleni řernými maskami. Exekuci mělo řřihlížet pod dozorem vojáků dvě stě řlechticů, kteří měli spatřit něco dosud nevidaného – první popravu pomazané královny. Podle zápisů z popravř vstoupila Marie Stuartovna do sálu klidně a se vztyčenou hlavou, řeřtě jednou si vyslechla rozsudek smrti a odmřtla náboženskou útěchu od reformovaného řaráře. Pak řřed ní poklekl kat a jeho pomocník, aby ji poprosili o odpuřtění za to, že jsou nuceni zbavit ji řivota. Potom dvě služebné Marie Stuartovny svlékli své paní řerný plášř a tmavé řaty, pod kterými měla rudé spodní roucho. Marie Stuartovna pak poklekla na řernou poduřku a sklonila hlavu na popravří řpalek, který objala oběma pažemi. Sřata byla až na třetř pokus. První rána minula řěji a zasáhla zátylek. Druhá rána byla už lépe namřřena a pronikla hluboko do řije. Ale až třetř rána oddělila hlavu od trupu. Když řhtěl poté kat zvednout hlavu za vlasy a ukázat ji řřihlížejícím, jak tomu bylo tehdy zvykem, uchopil pouze paruku, ze které vypadla královnina hlava. Když ji kat znovu zvedl, bylo vidět, že Marie Stuartovna už neměla vlasy. Na odřaté hlavě údajně řeřtě řtvrt hodiny cvakaly o sebe zuby a křečovřtě sebou řkubaly rty. Kati zakryli hlavu a trup řerným sukmem a odnesli královniny řělesné pozůstatky. Ty pak byly uloženy v katedrále v Peterboroughu. Roku 1612 je dal

syn Marie Stuartovny, Jakub VI. (I.), exhumovat a pohřbít ve Westminsterském opatství.

Návraty na úmrtní linii

Marie Stuartovna zemřela na své vrcholové linii. Na této linii se objevuje motiv smrti v jejím osudu nejčastěji. Zemřeli na ní její rodiče, Jakub V. (†1542) a Marie de Guise (†1560), a také dva z jejích manželů, František II. (†1560) a James Hepburn, hrabě z Bothwellu (†1578). Na této linii byl ohrožen život Marie Stuartovny při tzv. Amboisském spiknutí (1560), byla na ní vězněna v Anglii (1569) a nakonec na ní byla popravena pro schvalování tzv. Babingtonova spiknutí a atentátu na anglickou královnu Alžbětu I. (1587).

Další linie

Linie 9 (1566, 1584)

1566: V roce 1566 byl život Marie Stuartovny ohrožen při zavraždění jejího tajemníka a rádce Davida Rizzia. Vrazi údajně plánovali zbavit se i Marie Stuartovny a zavraždit ji zároveň s jejím sekretářem. David Rizzio, psán také jako Riccio, narozený kolem roku 1533 v Turinu, byl italský dvořan, který v roce 1561 přišel do Skotska, kde vstoupil do služeb Marie Stuartovny. Koncem roku 1564 se stal jejím tajemníkem a rádcem pro francouzské záležitosti. Přízeň, kterou královna tomuto muži projevovala, vyvolávala zášť mnoha skotských šlechticů. Ta byla ještě posilována katolickým

vyznáním Davida Rizzia. Protestantští lordi se obávali, že Marie Stuartovna chce s pomocí Rizzia a své francouzské rodiny navrátit Skotsko katolické víře. Aby včas zabránili podobnému plánu, zorganizovali tajně spiknutí, jehož cílem bylo zbavit se Rizzia vraždou. Všelijakými nárážkami přesvědčili Henryho Darnleye, manžela Marie Stuartovny, že Rizzio je královniným milencem. Vzbudili v něm také podezření, že Marie Stuartovna, která byla v té době ve vysokém stupni těhotenství, otěhotněla právě s Rizziem. Lordům se tak podařilo postavit krále do čela spiknutí proti vlastní ženě. Podle nového plánu měla být údajně zároveň s Rizziem zavražděna i Marie Stuartovna. Dne 9. března 1566 obsadila za podpory Henryho Darnleye skupina šlechticů vedená lordem Patrickem Ruthvenem královský palác Holyrood. Rebelové vnikli do královniny soukromé komnaty, kde právě večerela v nejužším rodinném kruhu a kde byl také přítomen David Rizzio. Spiklenci požadovali, aby jim Marie Stuartovna svého tajemníka vydala. Královna to odmítla a pokusila se bránit Rizzia vlastním tělem. Jeden z lordů na ni namířil nabitou pistolí. Rizzio byl pak od královny odtržen a následně před jejími zraky brutálně zavražděn. Rebelové mu zasadili více než padesát bodných ran a jeho zohavené tělo pak svrhli po hlavním schodišti na nádvoří. Marie Stuartovna se po zavraždění Davida Rizzia poprvé ve svém životě stala zajatkyní. Vztahy mezi královskými manžely se zlepšily až poté, co se jim 19. června 1566 narodil syn Jakub.

1584: Marie Stuartovna byla v roce 1584 stále ještě v zajetí anglické královny Alžběty I. Dne 10. července zavraždil v Delfu

fanatický francouzský katolík Balthasar Gérard prince Viléma I. Oranžského (*24. 4. 1533), vůdce reformace, významného představitele a organizátora národně osvobozenického boje Nizozemců proti katolickému Španělsku. V té době byli dvěma hlavními nepřáteli katolicismu princ Oranžský a Alžběta I. Po zavraždění prince Oranžského vzrostly obavy o Alžbětin život. V září roku 1584 se proto protestantští lordi usnesli, že usmrtí každého, kdo se účastní spiknutí proti Alžbětě nebo s ním bude souhlasit, a že také učiní osobně odpovědným každého pretendenta, v jehož prospěch budou spiklenci konspirovat. Parlament se usnesl, že každý, kdo se účastní atentátu na Alžbětu nebo s ním bude souhlasit, bude usmrčen. Marii Stuartovně tím bylo jasně dáno na vědomí, že úspěšný atentát na anglickou královnu ji spolehlivě dostane na popraviště. Anglický dvůr se také rozhodl, že bude s Marií Stuartovnou zacházet příkřeji, že ji přísnou klauzurou izoluje od okolního světa a zbaví ji příležitosti konspirovat a intrikovat. V témže roce připravoval Thomas Morgan z Llantarnamu (1546–1606), důvěrník a tajný agent Marie Stuartovny, udržující se zajatou královnou tajnou šifrovanou korespondenci, ve Francii s anglickým politikem Williamem Parrym, který konvertoval ke katolicismu, spiknutí ve prospěch Marie Stuartovny s cílem zavraždit Alžbětu I. Šlo o tzv. Parryho spiknutí.

Linie 1 (1567, 1585)

1567: Dne 10. února 1567 byl spáchán atentát na Henryho Darnleye, druhého manžela Marie Stuartovny. Začátkem února přijeli Darnley a Marie Stuartovna z Glasgowa, kde

se Darnley léčil z kožního onemocnění (údajně z neštovic) do Edinburghu. Darnley byl ubytován ve starém probošství, v domě zvaném Kirk o'Field (Kostel v polích), který ležel u hradeb města, kde se měl v klidu doléčit a vyčkat, dokud nepomine nebezpečí nákazy. V noci 10. února došlo ve starém probošství k strašlivé explozi, která vyhodila dům do povětří a zcela jej zničila. V přilehlé zahradě byla nalezena mrtvá těla Darnleye a jeho sluhy. Brzy se objevily různé spekulace. Podle jedněch Darnley výbuch přežil a byl následně zavražděn až v zahradě, kde byl nejspíš uškrcen i se svým sluhou. Podle jiných bylo jeho tělo vymršťeno do zahrady už mrtvé samotným výbuchem. Vzniklo také podezření, že Darnley byl zavražděn ještě před výbuchem, že byl uškrcen nebo otráven, a pak dodatečně vyhozen ohromným množstvím střelného prachu i s domem do povětří. Za strůjce atentátu byl označen James Hepburn, 4. hrabě z Bothwellu. Po atentátu byl Bothwell postaven před šlechtický soud, ale zanedlouho byl osvobozen. Po soudním procesu Bothwell 21. dubna unesl Marii Stuartovnu, která byla v době exploze na svatební slavnosti, na zámek Dunbar, kde ji držel v zajetí. Vzhledem k tomu, že se Marie Stuartovna za Bothwella ještě téhož roku (15. května) provdala, objevily se spekulace, že byla do vražedného spiknutí proti Darnleyovi zasvěcena a zapletena, že ho sama naplánovala, že napomohla jeho usku- tečnění vylákáním Darnleye z Glasgowa do Edinburghu a že onen následný únos nebyl skutečným únosem, nýbrž únosem zinscenovaným. Marie Stuartovna kvůli sňatku s Bothwelem přišla o podporu Francouzů, Španělů i papeže.

Nedlouho poté došlo k povstání katolických i protestantských lordů. V červnu 1567 se povstalecká a královská vojska setkala u Carberry Hillu, šest mil od Edinburghu, ale k bitvě nedošlo. Marie Stuartovna se vzdala, byla zajata a 17. června uvězněna na zámku Lochleven, kde byla 25. července pod pohrůzkou veřejného tribunálu (někteří pro ni žádali i popravu) donucena odstoupit ve prospěch svého syna Jakuba. Marie Stuartovna byla v době, kdy ji přivezli do Lochlevenu, těhotná s Bothwellem, údajným vrahem svého chotě. Porodila prý předčasně dvojčata, která nebyla schopná života. Podle jiné verze se jí narodilo děvčátko, které bylo tajně dopraveno do Francie, kde zemřelo v klášteře, aniž se dozvědělo o svém královském původu. Bothwell uprchl ze Skotska. Dostal se do Norska, kde byl zatčen a uvězněn. Zemřel 14. dubna 1578 ve vězení na hradě Dragsholm v Dánsku.

1585: Dne 2. března byl za přípravu atentátu na Alžbětu I. popraven William Parry. Koncem roku se začalo připravovat nové spiknutí proti životu anglické královny. Šlo o tzv. Babingtonovo spiknutí, široce rozvětvenou akci katolických šlechticů v Anglii ve prospěch uvězněné skotské královny, která měla být po zavraždění Alžběty dosazena na anglický trůn.

Linie 2 (1568, 1586)

1568: Dne 2. května se Marii Stuartovně podařilo utéci ze zámku Lochleven, kde byla držena v zajetí. Shromážd-

díla armádu šesti tisíc mužů, která však byla 13. května poražena vojskem regenta Jamese Stuarta, hraběte z Moray, v bitvě u Langside. Po ztracené bitvě uprchla Marie Stuartovna 16. května do Anglie. Spoléhala se na pomoc Alžběty I., své příbuzné, která ji ale nechala uvěznit.

1586: V létě 1586 bylo odhaleno tzv. Babingtonovo spiknutí na zavraždění Alžběty I. Hlavním obviněným byl Anthony Babington (1561–1586), obětavý přívrženec Marie Stuartovny, který plánoval její osvobození a zavraždění anglické královny. Babington se zmínil v zašifrovaném dopise, propašovaném k uvězněné Marii Stuartovně, o svých plánech a požádal ji o souhlas s jejich provedením. V odpovědi, která byla spiklencům poslána, dala skotská královna souhlas k zavraždění Alžběty, což stačilo k usvědčení z velezrady, za kterou byla Marie Stuartovna 8. února 1587 popravena. Babingtonův komplot byl rozdrcen. Dne 18. září 1586 byli spiklenci odsouzeni k trestu smrti. Poprava prvních z nich, včetně Anthonyho Babingtona, se konala 20. září v Londýně. Exekuce byla prodloužena rafinovaným mučením. Babington a jeho druzi byli „hanged, drawn and quartered“, což znamená, že byli nejprve na okamžik pověšeni, potom odříznuti a následně ještě zaživa pomalu vykucháni a rozčtvrceni. Části mrtvých těl byly pro výstrahu rozvěšeny na několika místech v Londýně. Příštího dne byli popraveni ostatní spiklenci.

Marie Terezie (1717–1780)

Marie Terezie (označovaná také jako „císařovna Marie Terezie“), celým jménem Marie Terezie Valpurga Amálie Kristýna (německy Maria Theresia Walburga Amalia Christina), z rodu Habsburků byla arcivévodkyní rakouskou (1740–1780), vévodkyní parmskou (1740–1748), královnou uherskou (1741–1780) a českou (1743–1780) a od roku 1745, po zvolení jejího manžela Františka Štěpána Lotrinského císařem Svaté říše římské, také „císařovnou-manželkou“.

Marie Terezie, pozdější první panovnice habsburského rodu, se narodila 13. května 1717 ve Vídni jako nejstarší ze tří dcer císaře Karla VI. (1685–1740) a jeho ženy Alžběty Kristýny Brunšvické (1691–1750). Nedlouho před jejím narozením, v roce 1716, zemřel ve věku necelých sedmi měsíců její jediný bratr Leopold. Její sestry se jmenovaly Marie Anna (1718–1744) a Marie Amálie (1724–1730). Se svým budoucím chotěm se Marie Terezie poprvé setkala ve svých šesti letech. Františku Štěpánovi bylo tehdy 15 let. O ruku požádal Marii Terezii 31. ledna 1736. Svatba byla naplánována na 12. února téhož roku. Konala se v Augustiánském kostele ve Vídni. Manželskému páru se v rozmezí devatenácti let narodilo 16 dětí, jedenáct dcer a pět synů. Po smrti svého otce dne 20. října 1740 se Marie Terezie stala arcivévodkyní rakouskou. Poté, co převzala vládu nad habsburskou monarchií, se stal František Štěpán jejím spoluvladařem. Dne 25. června 1741 byla Marie Terezie korunována v Bratislavě královnou uherskou (na uherský trůn poprvé zasedla žena). Dne 12.

května 1743 byla v Praze v chrámu sv. Víta korunována na královnu českou (stala se tak první skutečně vládnoucí českou královnou). Dne 13. září 1745 byl František Štěpán zvolen římskoněmeckým císařem jako František I. Po korunovaci Františka Štěpána římským císařem, která se konala 10. října ve Frankfurtu nad Mohanem, získala Marie Terezie titul „císařovna-manželka“. Po smrti Františka I. dne 18. srpna 1765 se stal císařem Svaté říše římské jeho nejstarší syn a dědic trůnu Josef II. (1741–1790), kterého Marie Terezie dne 17. září 1765 jmenovala spoluvládce.

Návraty

3	–	1722	1731	1740	1749	1758	1767	1776
4	–	1723	1732	1741	1750	1759	1768	1777
5	–	1724	1733	1742	1751	1760	1769	1778
6	–	1725	1734	1743	1752	1761	1770	1779
7	1717	1726	1735	1744	1753	1762	1771	1780
8	1718	1727	1736	1745	1754	1763	1772	–
9	1719	1728	1737	1746	1755	1764	1773	–
1	1720	1729	1738	1747	1756	1765	1774	–
2	1721	1730	1739	1748	1757	1766	1775	–

Úmrtí linie (1744, 1762, 1771, 1780)

1744: 16. prosince zemřela Marie Anna (*14. 9. 1718), mladší sestra Marie Terezie. Marie Anna, provdaná za Karla Lotrinského (1712–1780), který byl jmenován místopředsedou v Nizozemí, porodila v Bruselu koncem roku mrtvé dítě. Po komplikovaném porodu vážně onemocněla a zemřela.

1762: 23. prosince zemřela v necelých třinácti letech na neštovice, na tehdejší obávanou metlu, Johanna Gabriela (*4. 2. 1750), dcera Marie Terezie.

1771: 8. března zemřel hrabě Tarouca, dvorní důvěrník, konzultant a blízký přítel Marie Terezie. Hrabě Tarouca, plným jménem Emanuel Teles da Silva de Menezes e Castro, se narodil 17. září 1691 v Lisabonu. Byl synem Joaoa Gomesa da Silvy (1671–1738) a jeho ženy D. Joany Rosy de Menezes, hraběnky Tarouca (1670–1734). Joao Gomes da Silva byl portugalským velvyslancem na dvoře Karla VI. ve Vídni, kde v roce 1735 převzal hraběcí titul Silva-Tarouca, který byl následně přenesen na jeho potomky. Emanuel Teles přišel na vídeňský dvůr v roce 1720. Získal si důvěru císaře Karla VI., který jej pověřil vzděláváním své dcery Marie Terezie v národních politických záležitostech. V roce 1740 se Emanuel Teles stal dvorním důvěrníkem Marie Terezie. Emanuel hrabě Silva-Tarouca, označovaný jako *l'ami de l'Imperatrice* („přítel císařovny“), měl k Marii Terezii velmi blízký vztah. Údajně byl i jejím milencem.

O milostném životě Marie Terezie kolovaly různé pikantní historky, podle nichž císařovna vyznávala volnost erotického života, vedla hektický sexuální život a střídala jednoho milence za druhým. Svému manželovi prý byla mnohokrát nevěrná a sotva mohla přesně určit, kdo je skutečným otcem toho kterého z jejích četných dětí. Mezi jejími milenci měli být státníci, ministři, vyslanci, vojáci, duchovní i poddaní. Někdy si prý ve velké společnosti

vybírala muže i zcela náhodně. Její mimořádné náklonnosti se těšil nejen hrabě Tarouca, ale i státní kancléř hrabě Václav Antonín Kounic (1711–1794), kterého si panovnice velmi oblíbila, což zavdávalo podnět k mnohým historikům. Jejím milencem byl prý i proslulý Giacomo Casanova (1725–1798). Velkou přízeň věnovala Marie Terezie vojákům, z nichž býval nejčastěji jako její velký milovník jmenován známý vůdce *pandurů*, plukovník rakouské armády baron František von Trenck (1711–1749). Marie Terezie měla mít blízko i k různým sexuálním excesům a dokonce prý souložila i s koňmi. V seriózních pramenech však o zmíněných milostných avantýrách a sexuálních výstřelcích nenajdeme ani zmínku. Historky o nevázaném milostném životě Marie Terezie pramenily nejspíš ze skutečnosti, že císařovna byla neustále obklopena mnoha muži, ministry, rádci a vojáky, kteří na ni měli velký vliv. Byla to navíc velmi přitažlivá žena, přemýšlivá, chytrá a velmi hezká (měla vysokou a štíhlou postavu, jemné tváře, bílou pleť, dlouhé světlé vlasy, hluboké modré oči a pěkně modelované rty). Byla také srdečná, veselá a vášnivá. Podle názorů řady autorů však její soukromý život nebyl plný milenců a jakékoli sexuální excesy jí byly zcela cizí. Marie Terezie byla velice zbožnou, až bigotní katoličkou. Bojovala proti mimomanželským stykům a proti sexuálním výstřelkům. Zavedla mravnostní komisi, jejímž úkolem bylo dbát na mravy a čistotu veřejného života. Svého chotě, Františka Štěpána, vroucně milovala a velmi si zakládala na manželské věrnosti. Když po téměř třicetiletém manželství František Štěpán zemřel 18. srpna 1765 v 58 letech

na infarkt, ponořila se osmačtyřicetiletá Marie Terezie do hlubokého smutku, v němž vytrvala až do konce svého života. Nechala si ostříhat vlasy a odložila všechny šperky. Své šaty rozdělila mezi dvorní dámy a šperky mezi své dcery. Po celých patnáct let, které ještě prožila, nosila jen černé šaty a černý vdovský čepec. Se smrtí Františka Štěpána se nedokázala vyrovnat po zbytek svého života. Každého osmnáctého dne v měsíci chodila do Císařské hrobky ve Vídni k sarkofágu svého manžela. Kromě úmrtí manžela postihla Marii Terezii ještě jedna citelná ztráta. Dne 11. září 1765 zemřel hrabě Haugwitz (*11. 12. 1702), císařovnin nejvýznamnější rádce ve správních otázkách a hlavní strůjce první etapy jejích reforem. I když Marie Terezie propadala stavům zádumčivosti a melancholii, zůstávala i nadále energickou panovnicí. Smrtí Františka Štěpána přešel titul císaře Svaté říše římské automaticky na Josefa II., který byl od roku 1764 již římskoněmeckým králem. Marie Terezie jmenovala Josefa II. dne 17. září 1765 svým spoluvládce habsburských zemí, ale skutečná moc patřila jí.

1780: 4. července zemřel Karel Alexandr Lotrinský (*12. 1712), bratr císaře Svaté říše římské Františka I. Štěpána a švagr Marie Terezie, od ledna roku 1744 manžel její sestry Marie Anny, která zemřela v roce 1762 po komplikovaném porodu. V květnu téhož roku málem přišel o život také arcivévoda Josef II. Když se na své cestě za carevnou Kateřinou II. zastavil v ukrajinském Lvově (v tehdejšímu Lembergu), vykonával tam v převleku za hraběte Falkensteina inspekci tamní vojenské posádky. Při té příležitosti na něj nedopatřením

vystřelila stráž, jejíž ostražitost se snažil prověřit. Rána šla naštěstí jen do Josefova klobouku. V druhé polovině roku se začal rychle zhoršovat zdravotní stav Marie Terezie. V posledních letech ji stále častěji trápila záducha, mívala pocit nedostatku vzduchu a návaly horkosti, trápil ji prudký kašel, zadýchávala se a pociťovala tlak u srdce, pohybovala se pomalu, otékaly jí nohy a měla značné potíže s chůzí. Lékaři zjistili, že císařovna má vysoký krevní tlak a rozedmu plic. K tomu ji navíc sužovala pakostnice v pravé ruce. Zhoršující se činnost srdce a oběhová nedostatečnost měla za následek nárůst vodnatelnosti celého těla. K výraznému zhoršení došlo 8. listopadu 1780, kdy se císařovna přes varování lékařů zúčastnila lovu na bažanty, na kterém se silně nachladila. K jejím vleklým potížím se přidal akutní katar průdušek a prudká horečka. Přes snahu lékařů nedocházelo ke zlepšení. 24. listopadu si k sobě Marie Terezie nechala povolat zpovědníka. O dva dny později jí bylo uděleno poslední pomazání. Zemřela 29. listopadu před 21. hodinou. Při pitvě bylo zjištěno, že jí nefungovala jedna plíce. Její pohřeb se konal 3. prosince. Byla uložena, stejně jako její manžel František Štěpán a její bývalá vychovatelka a pozdější dvorní dáma hraběnka „Charlotte“ Fuchsová, v císařské hrobce kapucínů ve Vídni.

Návraty na úmrtní linii

Marie Terezie zemřela na linii 7, na které se během jejího života často objevovala smrt v jejím nejbližším okolí. Na této linii zemřela v roce 1744 po porodu mrtvého dítěte

Marie Anna, její mladší sestra. V roce 1762 podlehla na této linii neštovicím její dcera Johanna Gabriela. V roce 1771 zemřel císařovnin blízký přítel hrabě Tarouca. V roce 1780 zemřel Karel Lotrinský, švagr Marie Terezie. Téhož roku byl málem zastřelen její prvorozený syn Josef II. Dne 29. listopadu roku 1870 si na linii 7 přišla smrt také pro Marii Terezii. Zemřela ve věku dvaasmdesáti let na své vrcholové linii, na které se v roce 1717 narodila.

Další linie

Linie 8 (1754, 1763, 1772)

1754: 27. dubna zemřela ve Vídni říšská hraběnka Maria Karolina von Fuchs-Mollard, někdejší vychovatelka a dvorní dáma Marie Terezie. Hraběnka Karolina Fuchsová, zvaná „Charlotte“, začala vychovávat od roku 1728 jedenáctiletou Marii Terezii společně s její mladší sestrou Marií Annou. Marie Terezie si „Charlottu“, která říkala „mami“, velmi oblíbila. Hraběnka Fuchsová měla na Marii Terezii velký vliv. V roce 1736 se stala její dvorní dámou. Své paní byla věrnou společnicí a až do své smrti se nacházela v nejbližším okruhu jejích přátel a rádců. Po její smrti ji Marie Terezie nechala jako jediného nečlena habsburského rodu pochovat do rodinné císařské hrobky ve Vídni, kde je uložena hned vedle císařovny a jejího chotě Františka I. Štěpána.

1763: Dvě dcery Marie Terezie, Marie Kristina a Marie Antonie, onemocněly neštovicemi. V noci z 18. na 19. listopadu

se neštovice projevily také u Isabelly Parmské, manželky rakouského následníka trůnu Josefa II., kterou si Marie Terezie velmi oblíbila. Neštovice v té době znamenaly vysoké riziko smrti. Způsobovaly větší ztráty obyvatelstva než války. Zatímco u obou dcer Marie Terezie proběhla nemoc naštěstí bez větších problémů, Isabelle Parmské se stala osudnou. Nakazila se během těhotenství a předčasně porodila šestiměsíční holčičku, která byla pokřtěna jako Marie Kristýna. Po dvou hodinách však byla druhorozená dcera Isabelly Parmské mrtvá. Isabella sama zemřela o osm dní později, 27. listopadu. Pro rakouského následníka představovala předčasná smrt jeho ženy velkou ztrátu. Jeho osobní život byl v troskách. Prožíval krizi, která ho nad smrti poznamenala. Od té doby už nikdy nebyl schopen navázat žádný hlubší citový vztah k jiné ženě. Jako živoucí vzpomínka na milovanou Isabellu mu zůstala prvorozená dcera Marie Thérèse (*1762), jak se jí u dvora na rozdíl do její babičky Marie Terezie francouzsky říkalo.

Isabella Maria Parmská (*31. 12. 1741) byla vnučka francouzského krále Ludvíka XV. a španělského krále Filipa V. Manželkou arcivévody Josefa se stala 6. října 1760, ve svých osmnácti letech. Novomanželé byli téměř stejně staří – ve věku je od sebe dělilo jen pár měsíců. Isabella svým půvabem a svou inteligencí brzy okouzila vídeňský dvůr. Arcivévoda Josef jí byl přímo nadšen. Záhy si Isabella získala i ostatní členy císařské rodiny, především svou tchýni Marii Terezii a Josefovou sestru Marii Kristýnu. O vztahu Isabelly k oběma ženám svědčí i to, že podle

nich pojmenovala své dcery. Arcivévoda Josef si svou choť hluboce zamiloval. Ta však jeho city neopětovala. Její nejbližší spřízněnou duší a nejlepší přítelkyní se stala Josefova sestra Marie Kristýna. Existují indicie, že Marie Kristýna byla pro Isabellu ještě něčím víc. Mladé ženy se vídaly každý den a vyměňovaly si dopisy plné milostných narážek. V některých z těchto dopisů se Isabella vyznává ze své lásky k Marii Kristýně, k Mimi, jak se jí přezdívalo. Obě mladé ženy údajně spojovala kromě spřízněnosti duší také tělesná láska, přičemž iniciativa měla vycházet od Isabelly. O povaze jejího vztahu k Marii Kristýně leccos napovídá např. dopis, ve kterém Isabella s pozdravem líbá Marii „andělský zadeček“. Jednou se Isabella svěřila kanovníku Gürtlerovi s tím, že její život s Josefem je potlačením její přirozenosti. O mužích se vyjadřovala nelichotivě; byli to podle ní „trubci“, „neužitečná zvířata“ apod. Isabella kvůli své sexuální orientaci patrně prožívala hluboký vnitřní konflikt. Byla věřící katoličkou a svou lásku k Marii Kristýně nejspíš vnímala jako těžký hřích. Snad právě v tom byl původ jejích psychických problémů. Často propadala zvláštní melancholii, trpěla stavy smutku a depresi, byla fascinována smrtí a pomýšlela prý i na sebevraždu. Na jaře roku 1763 se svěřila v dopise Marii Kristýně s pocitem, že se nedožije příštího roku.

1772: 18. června zemřel Gerard van Swieten (*7. 5. 1700), holandský lékař a osvícenský reformátor, který byl od roku 1745 osobním lékařem (gynekologem) Marie Terenzie. Jeho smrt na císařovnu silně zapůsobila. Chovala

k tomuto muži, který pro ni byl velkou oporou, nebývalou důvěrou. Podle vlastních slov v něm ztratila „spolehlivého, opravdového, poctivého přítele a rádce“.

Linie 2 (1730, 1748, 1757, 1766)

1730: 19. dubna zemřela nejmladší sestra Marie Terezie, teprve šestiletá Marie Amálie (*5. 4. 1724).

1748: 17. září porodila Marie Terezie mrtvé dítě, dceru Marii Karolínu.

1757: V lednu postihly šestnáctiletého korunního prince Josefa (*13. března 1741) neštovice. Nemoc se naštěstí obešla bez následků. Sotva se uzdravil, postihly neštovice také jeho sestru Marii Kristýnu, která je rovněž přestála dobře.

1766: 5. února zemřel ve Vídni maršál Leopold Josef Maria hrabě Daun (*24. září 1705), vrchní velitel rakouské armády, který si vzal dceru oblíbené dvorní dámy Marie Terezie, hraběnky Fuchsové. Marii Terezii odešel oddaný přítel, který se těšil její plné důvěře. Byla to pro ni další citelná ztráta.

Linie 3 (1740, 1749, 1767, 1776)

1740: 7. června zemřela ve věku tří let Marie Alžběta (*5. 2. 1737), první dcera Marie Terezie. 20. října zemřel Karel VI. (*1. října 1685), otec Marie Terezie. Podlehł srdečním potížím, k nimž se připojilo nachlazení z lovu (údajně

se také otrávil houbami). Třidvacetiletá Marie Terezie se ujala vlády v habsburské monarchii. Stala se rakouskou arcivévodkyní, vévodkyní lotrinskou a toskánskou.

1749: 12. ledna zemřel hrabě Josef Filip Kinský (*1. 5. 1700) a 4. června hrabě Bedřich Harrach (*18. Juni 1696), bývalí nejvyšší čeští kancléři, kteří patřili do nejbližšího okruhu rádců a přátel Marie Terezie. 4. října zemřel v pevnostním žaláři na brněnském Špilberku plukovník rakouské armády baron František von Trenck (*1. 1. 1711), velký ctitel a údajně i velký milovník Marie Terezie.

1767: 28. května zemřela na neštovice Marie Josefa Bavorská (*30. 3. 1739), druhá manželka Josefa II. Neštovice prodělávala také sama Marie Terezie, nakažená pravděpodobně vlastní snachou. Život panovnice byl nemocí vážně ohrožen. 1. června přijala Marie Terezie poslední pomazání, ale nakonec se uzdravila. V polovině června onemocněl neštovicemi její zeť Albert Saský, choť Marie Kristýny, ale i on nemoc naštěstí přestál. Marie Kristýna se v té době vzpamatovala z horečky omladnic po porodu jediné dcery. Na podzim postihly neštovice také dvě z dcer Marie Terezie, Marii Josefu (*19. 3. 1751) a Marii Alžbětu (*13. 8. 1743). Zatímco Marie Alžběta měla štěstí a přežila, Marie Josefa zákeřné nemoci 15. října podlehla. Téhož roku vážně onemocněl také diplomat a státní kancléř hrabě Václav Antonín Kounic (1711–1794), blízký přítel a rádce Marie Terezie.

1776: 18. dubna zemřel Johann Joseph hrabě Khevenhüller-Metsch (*3. 7. 1706), nejvyšší komoří a věrný přítel Marie Terezie.

Linie 4 (1723, 1741, 1750)

1723: 4. června zemřel Leopold Clemens Lotrinský (* 25. 4. 1707), první nápadník Marie Terezie. Když šestnáctiletý učeň o dědičku trůnu cestou do Rakouska zemřel na neštovice, padla další volba na jeho mladšího bratra, lotrinského vévodu Františka Štěpána. Tehdy šestiletá Marie Terezie se se svým novým, o devět let starším nápadníkem poprvé setkala v srpnu 1723 na zámku Brandýs nad Labem v Čechách, když doprovázela svého otce Karla VI. na jeho korunovaci do Prahy.

1741: 25. ledna zemřela Marie Charlotta Karolina (*12. 1. 1740), třetí dcera Marie Terezie.

1750: 21. prosince zemřela ve Vídni Alžběta Kristýna Brunšvická (*28. 8. 1691), matka Marie Terezie.

Linie 6 (1761, 1770)

1761: 18. ledna zemřel Karel Josef Habsbursko-Lotrinský (*1. 2. 1745), druhorozený syn Marie Terezie a Františka Štěpána.

1770: 24. ledna zemřela v osmi letech na zápal plic Marie Thérèse (*1762), prvorozená dcera Isabelly Parmské a Josefa II.

Karl Marx (1818–1883)

Karl (Karel) Marx byl německý filozof, historik, politický žurnalista, kritik klasické ekonomie, teoretik socialismu a komunismu, revolucionář, protagonista a organizátor mezinárodního dělnického hnutí. Spolu s Friedrichem Engelsem se stal zakladatelem materialistického pojetí dějin a vědeckého socialismu. Zemřel v Londýně jako emigrant bez státní příslušnosti v roce 1883.

Karl Marx, celým jménem Karl Heinrich Marx, se narodil 5. května 1818 v tehdy pruském Trevíru v Rýnské provincii jako nejstarší syn advokáta Heinricha Marxe a jeho ženy Henrietty, rozené Pressburgové (z Presborcku). Marxovi rodiče byli Židé. Oba pocházeli z významných rabínských rodů. Heinrich Marx se narodil jako Hirschel Mordechai. Jeho otec, Levi Mordechai (1743–1804), byl trevírským rabínem. Henriette Pressburgová pocházela z Holandska.

Návraty

7	–	1825	1834	1843	1852	1861	1870	1879
8	–	1826	1835	1844	1853	1862	1871	1880
9	1818	1827	1836	1845	1854	1863	1872	1881
1	1819	1828	1837	1846	1855	1864	1873	1882
2	1820	1829	1838	1847	1856	1865	1874	1883
3	1821	1830	1839	1848	1857	1866	1875	–
4	1822	1831	1840	1849	1858	1867	1876	–
5	1823	1832	1841	1850	1859	1868	1877	–
6	1824	1833	1842	1851	1860	1869	1878	–

Úmrtní linie (1838, 1847, 1856, 1865, 1874, 1883)

1838: Otec Karla Marxe, Heinrich Marx, zemřel na tuberkulózu plic.

1847: Ve věku dvaceti tří let zemřela Marxova sestra Caroline Lieb. Vážně se zhoršil zdravotní stav básníka Heinricha Heineho, Marxova blízkého přítele. Také Marx postihly zdravotní potíže. Měl problémy s pravou rukou. Popisoval Engelsovi pouštění žilou, jak se mu rána „nezacelila, ale zhnisala“ a jak „málem přišel o paži“.

1856: Zemřela Caroline von Westphalen, matka Marxovy ženy Jenny. 17. února zemřel Heinrich Heine. 30. července zemřel v Havaně na tropickou horečku Marxův přítel a spolubojovník Georg Weerth.

Marxe roku 1856 nejvíce zasáhla smrt Heinricha Heineho. Marx se s Heinem seznámil v roce 1843 v Paříži, kde básník žil od roku 1831 v emigraci. Oba muže brzy poutalo pevné a hluboké přátelství. Heine Marxu často navštěvoval, někdy i denně. Byl tehdy v Paříži snad nejbližším Marxovým přítelem. Srovnání kritických roků Marxe a Heineho odhaluje zajímavé spojení jejich osudů. Pro Heineho byly nejkritičtější linie 9, 1, 2 a 3, na kterých postihovalo nejvíce pohrom také Marxu. Heinrich Heine se podle dnešního stavu bádání narodil roku 1797. Sám uváděl, že se narodil v roce 1800. V takovém případě by měl s Marxem společnou nejen úmrtní, ale i vrcholovou linii. V roce 1845, na Marxově vrcholové

linii, Heine vážně onemocněl. Dodnes není jisté, o jakou chorobu se vlastně jednalo. Sám Heine byl přesvědčen, že onemocněl syfilidou. Podle některých badatelů mluví dobové dokumenty spíše pro symptomy komplexního tuberkulózního onemocnění. Zkoumání básníkůvých vlasů, provedené v roce 1997, zase naznačilo chronickou otravu olovem. Jako další možná diagnóza bývá uváděna roztroušená skleróza. V roce 1846, na linii 1, se Heineho nemoc výrazně zhoršila. Došlo dokonce k tomu, že byl předčasně prohlášen za mrtvého. V roce 1847, na linii 2, bylo jeho zdraví v troskách. V roce 1848 došlo ke konečnému zhroucení, Heine téměř úplně ochrnl a dalších osm let, až do své smrti v roce 1856, strávil upoutaný na lůžko, v „žíněnkovém hrobě“ (Matratzengruft), jak žertovně říkal. O 27 let později, v roce 1883, jej na onen svět následovala také jeho žena, Augustine Crescence Mirat, kterou ve svých verších nazýval Mathilde. Zemřela ve stejném roce jako Karel Marx.

1865: Marxe sužovaly žlučnické záchvaty. Od 19. března do 8. dubna se zotavoval v Zalt-Bommelu po záchvatu chronické nemoci jater.

1874: V létě se Marxovi zhoršila jaterní choroba. Zemřelo první dítě Marxovy dcery Jenny.

1883: 11. ledna zemřela ve věku třiceti osmi let na rakovinu močového měchýře Marxova dcera Jenny. Marx trpěl bronchitidou a zánětem plic. Dne 14. března 1883 zemřel Karl Marx ve věku šedesáti pěti let na tuberkulózu plic.

Návraty na úmrtní linii

V Marxově tabulce devítiletých cyklů je kritickými roky zasaženo všech devět linií. Největší počet krizí připadl na linie 2 a 1. Velmi kritické byly také linie 9 a 3. Marx zemřel na linii 2, na níž byl vystaven nejtěžším ranám osudu. Marxově smrti zde předcházelo množství jeho onemocnění a také sedm úmrtí jeho blízkých. Zemřeli na ní: Marxův otec Heinrich Marx (1838), Marxova sestra Caroline Lieb (1847), Caroline von Westphalen – matka Marxovy ženy Jenny (1856), Marxův přítel Heinrich Heine (1856), Marxův přítel a spolubojovník Georg Weerth (1856), první dítě Marxovy dcery Jenny (1874) a Marxova dcera Jenny (1883). Na linii 2 zemřel v roce 1838 na tuberkulózu Marxův otec, Heinrich Marx. Na téže linii zemřel v roce 1883 rovněž na tuberkulózu Karel Marx.

Další linie

Linie 3 (1848, 1857, 1866)

1848: Došlo ke zhroucení Heinricha Heineho, který pak byl po zbytek svého života upoután na lůžko.

1857: Marxe sužovala jaterní choroba. Hned po narození zemřelo jeho další dítě.

1866: Zemřel Joseph Weydemeyer (*1818), Marxův blízký přítel. Marx opět onemocněl.

Linie 4 (1849, 1858)

1849: Začaly se objevovat zprávy o Marxově recidivující chorobě jater.

1858: Marx trápil jaterní neduh. Vystaly obavy ze ztvrdnutí jater.

Linie 5 (1850, 1877)

1850: 19. listopadu zemřel na zápal plic Marxův roční syn Heinrich Guido.

1877: Marx se kvůli neustávajícímu kašli podrobil operaci zkrácení krčního čípku.

Linie 6 (1842, 1860)

1842: Zemřel Marxův bratr Hermann Marx (*1919). Téhož roku zemřel Johann Ludwig von Westphalen, otec Marxovy ženy Jenny.

1860: V listopadu dostala Marxova žena Jenny černé neštovice.

Linie 7 (1852, 1861)

1852: 14. dubna zemřela Marxova dcera Franziska (*1851).

1861: Začátkem ledna došlo u Marxe k silnému ataku jeho chronické jaterní choroby.

Linie 8 (1853, 1880)

1853: V březnu začala Marxe trápit jaterní choroba. Engelsovi tehdy napsal, že ho „jen o vlásek minula smrt“.

1880: V létě se zhoršil zdravotní stav Marxovy ženy Jenny. Začátkem října sdělili lékaři Marxovi, že u jeho ženy zjistili rakovinu jater.

Linie 9 (1845, 1863, 1881)

1845: Zemřela na tuberkulózu Marxova sestra Henriette (*1820).

1863: Marx onemocněl vleklou kožní chorobou, furunkulózou, která ho sužovala až do konce života. Od března do května se potýkal s chronickou jaterní chorobou. 30. listopadu zemřela Marxova matka Henriette a koncem prosince onemocněl Marxův přítel a spolubojovník Wilhelm Wolff.

1881: V polovině srpna onemocněla Marxova dcera Laura. V říjnu dostal Marx pleuritidu, komplikovaný zánět průdušek a zápal plic. 2. prosince zemřela (údajně na rakovinu jater) Marxova žena Jenny, s níž se Marx na linii 9 v roce 1836 tajně zasnoubil.

Linie 1 (1837, 1846, 1855, 1864, 1873, 1882)

1837: Zemřel Marxův jedenáctiletý bratr Edward (*1826) na tuberkulózu plic.

1846: Výrazně se zhoršil zdravotního stav Heinricha Heineho, a to tak, že byl dokonce předčasně prohlášen za mrtvého.

1855: 6. dubna zemřel na žaludeční chorobu Marxův osmi-letý syn Edgar. 28. srpna zemřel na tuberkulózu Marxův spolubojovník Roland Daniels.

1864: 9. května zemřel Marxův přítel a spolubojovník Wilhelm Wolff (*1809).

1873: Na jaře se zhoršil Marxův zdravotní stav. Onemocněla Marxova dcera Eleanor.

1882: Marx onemocněl zánětem pohrudnice a bronchitidou.

Vladimír Iljič Lenin (1870–1924)

Vladimír Iljič Lenin, vlastním jménem Vladimír Iljič Uljanov, byl ruský komunistický politik, marxistický teoretik a revolucionář, vůdce Bolševické strany a z ní vzniklé Komunistické strany Ruska (1912–1924). Stál v čele bolševické Říjnové revoluce v Rusku (1917), byl prvním předsedou vlády Sovětského Ruska (1917–1922), předsedou sovětské vlády – Rady lidových komisařů RSFSR, a posléze Sovětského svazu (1922–1924), za jehož zakladatele je všeobecně považován. Někteří dodnes pokládají Lenina za génia a největšího revolucionáře, jiní v něm vidí jednu z největších pohrom 20. století, muže, který uvedl do pohybu obludný experiment, za který zaplatily miliony lidí svými životy a který nakonec utrpěl drtivou historickou porážku. Vladimír Iljič Lenin zemřel 21. ledna 1924 na mozkovou sklerózu.

Lenin se narodil 22. dubna 1870 (10. dubna podle juliánského kalendáře – používaného v Rusku do roku 1918) v ruském Simbirsku (dnes Uljanovsk) jako syn Ilji Nikolajeviče Uljanova (1831–1886), ruského gymnaziálního ředitele (Leninův otec působil jako učitel fyziky a matematiky, stal se inspektorem a později ředitelem krajských škol, dosáhl hodnosti státního rady a služební kariérou získal i titul šlechtice.) a jeho ženy Marie Alexandrovny, rozené Blankové (1835–1916), dcery lékaře Alexandra Dmitrijeviče Blanka, pokřtěného žida ze Žitomiru (syna Mojše Ickoviče Blanka, židovského obchodníka, který si

vzal Švédku Annu Karlovnu Ostedtovou). Babička Leninovy matky byla Povolžská Němka luteránského vyznání. Leninovi prarodiče z otcovy strany byli kalmycko-mongolského původu (odtud Leninovo poněkud asiatské vzezření). V Leninových žilách tedy kolovala ruská, židovská, švédská, německá, kalmycká a mongolská krev.

Návraty

3	–	1875	1884	1893	1902	1911	1920
4	–	1876	1885	1894	1903	1912	1921
5	–	1877	1886	1895	1904	1913	1922
6	–	1878	1887	1896	1905	1914	1923
7	1870	1879	1888	1897	1906	1915	1924
8	1871	1880	1889	1898	1907	1916	–
9	1872	1881	1890	1899	1908	1917	–
1	1873	1882	1891	1900	1909	1918	–
2	1874	1883	1892	1901	1910	1919	–

Úmrtí linie (1897, 1924)

1897: V únoru byl Lenin odsouzen carským režimem za protistátní činnost k vyhnanství na Sibiři, kde měl strávit tři roky pod policejním dohledem. Leninova matka podala v zastoupení svého syna žádost, aby mu byl poskytnut odklad odjezdu na Sibiř, kvůli jeho špatnému zdravotnímu stavu. V další žádosti o úlevy pro svého syna uvedla, že ona sama je rovněž nemocná. Také Lenin podal žádost o odklad nástupu trestu a uvedl stejné důvody jako jeho matka. Ta také žádala o lepší umístění svého syna na Sibiři, opět s odůvodněním, že jeho zdravotní stav je žalostný.